

Збірник наукових матеріалів
XLVIII Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ЛІТНІ НАУКОВІ ЗІБРАННЯ — 2020»

30 червня 2020 року

м. Тернопіль

Літні наукові зібрання — 2020, XLVIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Тернопіль, 30 червня 2020 року. – Ч.1, 111 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XLVIII Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Літні наукові зібрання — 2020», 30 червня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економічні науки

<i>Гринчак Н.А.</i> СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ.....	6
<i>Залозна Т.Г., Кисіль Д.П.</i> СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ.....	10
<i>Пазюра М., науковий керівник Ковтонюк К.В.</i> ФІНАНСОВІ ДОМІНАНТИ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	15
<i>Стояненко І.В., Авраменко М.Г.</i> «ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	20
<i>Хандогіна О.В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ»	25
<i>Цехмістренко Я.С.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ВИХОДУ КОМПАНІЙ НА РИНОК В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ	27

Педагогічні науки

<i>Бойко К.Л.</i> СТРАТЕГІЇ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ.....	31
<i>Картавова О.М., Радчук Б.С.</i> СПОСОБИ РОЗПІЗНАВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ВІД НАВИЧКІВ	34
<i>Калініна Л.А., Орлова О.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ.....	37
<i>Радчук Б.С.</i> КРЕАТИВНІСТЬ ЯК НЕ ВІД'ЄМНИЙ КОМПОНЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	40
<i>Савельєва Т.С., Пустовой Д.С., Мацюк І.Н.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ПРОСТРАНСТВЕННОГО ПРЕДСТАВЛЕНИЯ У СТУДЕНТОВ ВУЗОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИНЫ ИНЖЕНЕРНАЯ ГРАФИКА	44

Політичні науки

<i>Останчук К.О.</i> ПЕРЕВАГИ ПРОБАЦІЙНОГО НАГЛЯДУ НАД ТЮРЕМНИМ УВ'ЯЗНЕННЯМ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ	49
--	----

<i>Ясьмо О.В.</i> ВПЛИВ ЗМІ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ: МАНІПУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ	53
--	----

Природничі науки

<i>Богомолова М.М., Цуняк А.М., Шаряк С.С., Галушка В.П.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ САКРАЛЬНОГО ЛАНДШАФТУ НА ПРИКЛАДІ ХРАМУ МУЧЕНИЦЬ ВІРИ, НАДІЇ, ЛЮБОВІ ТА ЇХ МАТЕРІ СОФІЇ УГКЦ НА РОЗІ ВУЛИЦЬ І. МИКОЛАЙЧУКА – П. ОРЛИКА У М. ЛЬВОВІ	55
--	----

<i>Navyrliuk O.V.</i> HYDROGEOCHEMICAL CRITERIA FOR SEARCHING HYDROCARBONS IN THE GEOLOGICAL STRUCTURES OF THE DNIPROVSK-DONETSK BASIN.....	63
---	----

<i>Карпович М.С., Дрозда В.Ф.</i> ПОШИРЕННЯ СОСНОВОГО ШОВКОПРЯДА (<i>DENDROLIMUS PINI L.</i>) В СОСНОВИХ НАСАДЖЕННЯХ УКРАЇНИ.....	64
---	----

Юридичні науки

<i>Антропов Б.О., науковий керівник Лопасва О.М.</i> ПОРІВНЯННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ УКРАЇНИ.....	68
--	----

<i>Максимчук Б.Я., Лук'янець Б.Р., науковий керівник Круглова О.О.</i> ЗНАЧЕННЯ МИРОВОЇ УГОДИ ТА МЕДІАЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	72
--	----

<i>Широкоступ К.М.</i> ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ ЗІ ЗЛОЧИНЦЯМИ ПРИ ЗАХОПЛЕННІ ЗАРУЧНИКІВ.....	74
--	----

<i>Юсубов К.В.</i> ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ЩОДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ЗЛОЧИНИ, ЯКІ ПОСЯГАЮТЬ НА ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ	80
--	----

Історичні науки

<i>Матей Ю.Ф., науковий керівник Беззубенко А.В.</i> ПОЛІТИКА АДМІНІСТРАЦІЇ ДЖ. Ф. КЕННЕДІ СТОСОВНО КУБИ НА ПОЧАТКУ 1960-Х РР. ...	85
--	----

<i>Мельник В.В.</i> КОЛОНАТНІ ВІДНОСИНИ В ДОБУ ПРАВЛІННЯ ДИНАСТІЇ АНТОНІНІВ	90
---	----

Філологічні науки

- Дитинчук С.С.* ЖАНРОВЕ РОЗМАЇТТЯ РОСІЙСЬКОЇ ЕЛЕГІЇ..... 93
- Малашик О.А.* ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАГАЛЬНО-ОСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК УМОВА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ..... 98

Медичні науки

- Слюсаренко С.І.* ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПЛОМБУВАЛЬНИХ (РЕСТАВРАЦІЙНИХ) МАТЕРІАЛІВ У ЛІКУВАННІ ДЕФЕКТІВ ТВЕРДИХ ТКАНИН ЗУБІВ..... 102

Інформаційні технології

- Ільїн Р.О.* СУБ'ЄКТИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА..... 105

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ

*Гринчак Н. А.,
старший викладач кафедри економіки та
менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
м. Київ.*

Статистичне оцінювання регіонального потенціалу розвитку логістики в Україні, пропонується здійснювати на основі застосування кластерного аналізу, шляхом об'єднання груп регіонів у кластери та їх впорядкування за визначеними рівнями.

Кластерний аналіз – один із найважливіших напрямів дослідження розвитку сфери транспортно-логістичних послуг. Алгоритм кластеризації – це процес поділу фізичного або абстрактного об'єкта на групи подібних об'єктів на основі певних принципів виокремлення останніх [1].

Кластеризація є дуже важливою складовою різноманітних аспектів аналізу даних, наприклад, є підґрунтям для застосування таких статистичних методів як регресійний аналіз, прогнозування, факторний аналіз [2]. За словами Л. Рокача (L. Rokach), кластеризація розподіляє об'єкти дослідження на підмножини так, що подібні об'єкти об'єднуються в один кластер [3].

Метод кластерного аналізу набагато складніший за метод контрольованої класифікації, оскільки в методі кластерного аналізу не виокремлюються чітко визначені ознаки, які притаманні певній моделі кластеризації. Ці ознаки при контрольованій класифікації є підставою для групування об'єктів дослідження, водночас як при кластеризації за відсутності таких ознак важко вирішити, до якої групи належить той чи інший об'єкт дослідження. А. Джайн (A. Jain) визначає, що основною метою кластеризації об'єктів дослідження є пошук реального групування досліджуваних точок або об'єктів [4].

Щоб бути розвиненим з точки зору логістики, регіон повинен мати принаймні два основні види транспорту – автомобільний і водний або

залізничний. Перший забезпечує внутрішні зв'язки та єдність системи, другий – зв'язок з іншими регіонами або системами більш високого рангу. Причому логічно припустити, що за інших рівних умов чим більше видів транспорту задіяно у функціонуванні територіально-економічної системи, тим більша ймовірність виникнення тут транспортно-логістичного кластеру. І, навпаки, в разі наявності двох розвинених видів транспорту і транспортно-логістичного кластеру логічним видається поступове включення в систему й інших видів транспорту.

Саме тому при здійсненні кластерного аналізу ринку транспортно-логістичних послуг за рівнем потенціалу розвитку логістики для всіх регіонів України використано три ключові інфраструктурні фактори (показники, що характеризують склад транспортної системи регіону та її потенційні можливості) двох видів транспорту – залізничного та автомобільного:

- експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування (км);
- довжина автомобільних доріг загального користування (тис. км);
- автозаправні станції (од.).

Розрахунки виконано за допомогою прикладного пакету програм “Statistica” версії 10, модуля “Cluster analysis”. В нашому дослідженні ієрархічна кластеризація використовується лише для визначення кількості кластерів, які мають тенденцію до природного формування.

Дендрограму результатів кластерного аналізу за методом Уорда зображено на рис. 1, вертикальна вісь відображає регіони України, а горизонтальна є відстанню об'єднання. Проаналізувавши рис. 1, можна зробити припущення, що оптимальним є розбиття регіонів України за рівнем потенціалу розвитку логістики на чотири кластери.

Аналогічні результати щодо змістовної інтерпретації групування отримано після використання ітеративного методу кластерного аналізу, зокрема кластеризації методом k-середніх з розбиттям на чотири кластери (табл. 1).

В ході кластеризації методом k-середніх обчислено середні нормовані значення показників для кожного з виокремлених кластерів. Поділ регіонів на класи за потенціалом розвитку логістики показано на рис. 2.

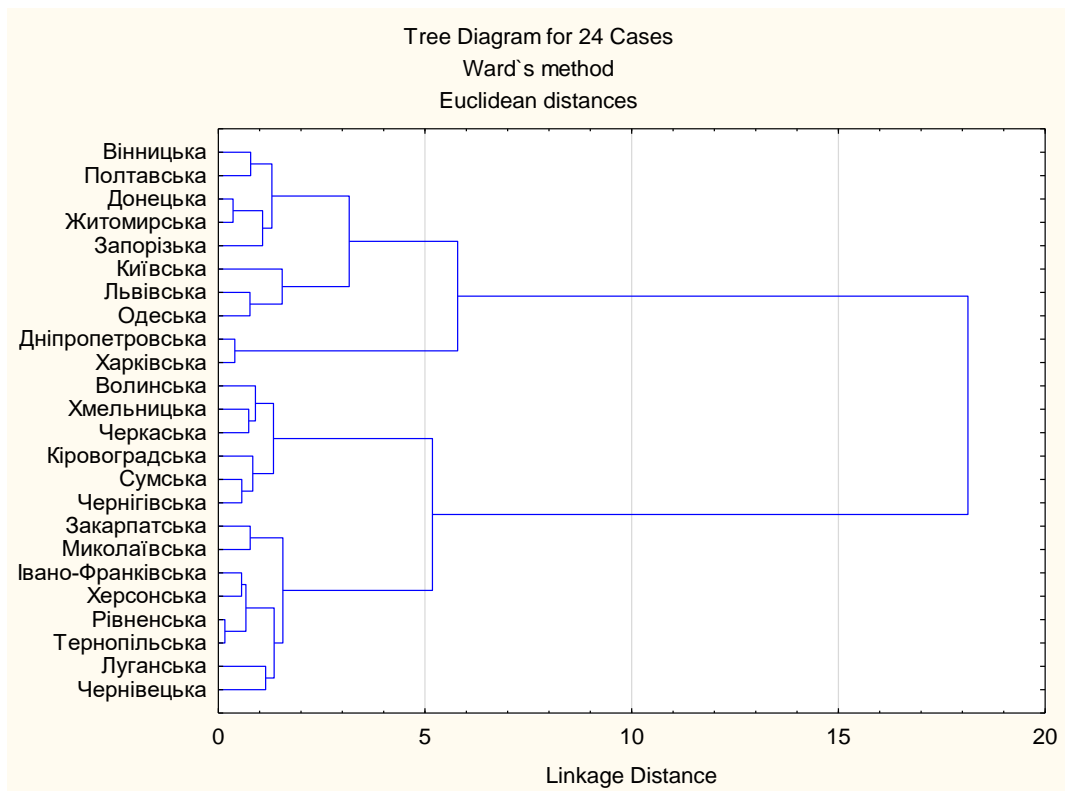

Рис. 1. Дендрограма групування регіонів України за рівнем потенціалу розвитку логістики (кластерний аналіз за методом Уорда)

Джерело: розроблено і побудовано автором

Таблиця 1

Групування регіонів України за потенціалом розвитку логістики в 2018 р., ієрархічна процедура, кластеризація методом k-середніх

Групи регіонів	Регіони	Кількість регіонів у групі
1	Вінницька, Донецька, Житомирська, Запорізька, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька та Чернігівська обл.	9
2	Закарпатська, Миколаївська та Черкаська обл.	3
3	Волинська, Івано-Франківська, Луганська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська та Чернівецька обл.	7
4	Дніпропетровська, Київська, Львівська, Одеська та Харківська обл.	5

Джерело: розраховано автором

В результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

Перший кластер включає регіони з середнім рівнем двох досліджуваних показників і низьким рівнем показника, що характеризує кількість автозаправних станцій: Вінницьку, Донецьку, Житомирську, Запорізьку, Кіровоградську, Полтавську, Сумську, Хмельницьку та Чернігівську обл.

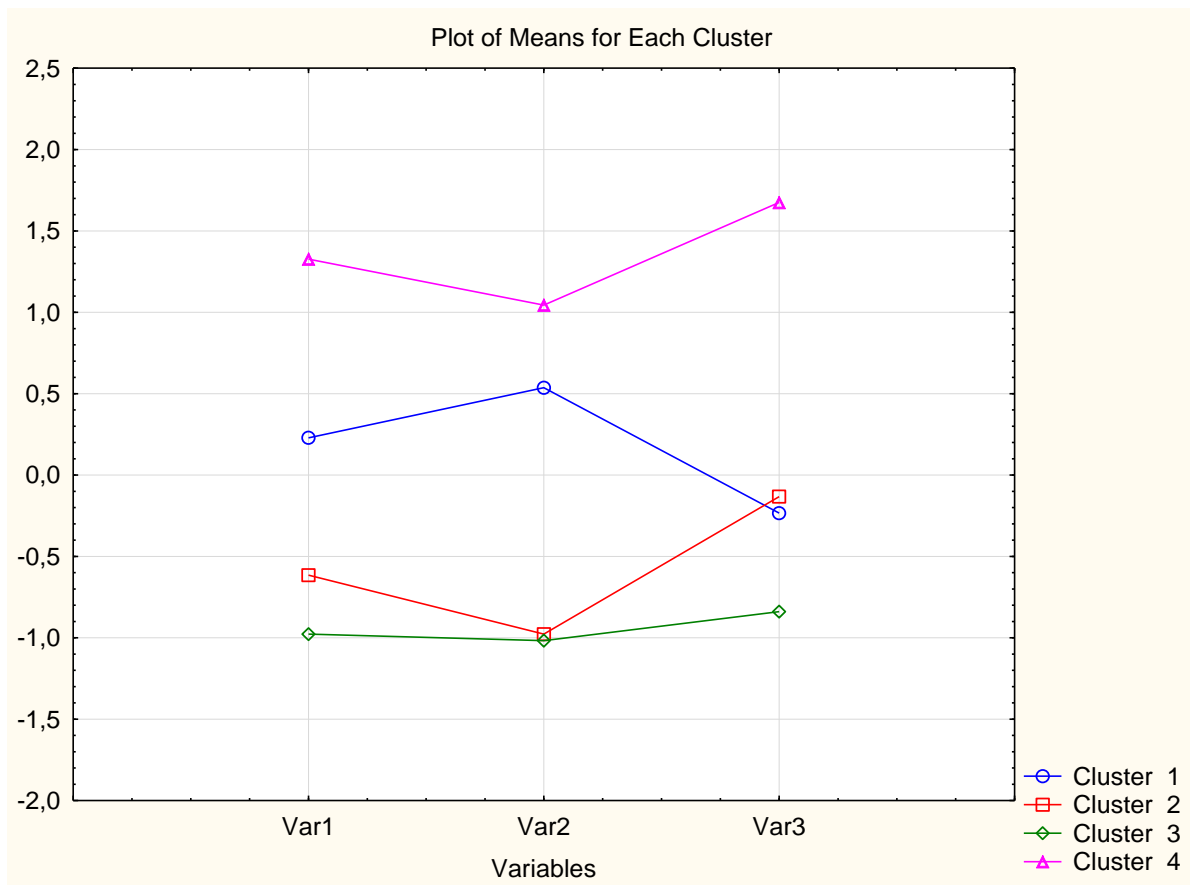

Рис. 2. Середні нормовані значення показників для кластерів

Джерело: розраховано автором

Другий кластер навпаки має низькі значення всіх показників, що характеризують потенціал розвитку логістики, окрім показника кількості автозаправних станцій. До нього увійшли Закарпатська, Миколаївська та Черкаська обл.

Третій кластер, у який увійшли Волинська, Івано-Франківська, Луганська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська та Чернігівська обл., тобто регіони з низьким рівнем всіх досліджуваних показників, має самий низький логістичний потенціал.

Четвертий кластер (Дніпропетровська, Київська, Львівська, Одеська та Харківська обл.) має високі значення майже всіх показників, що характеризують значний потенціал розвитку логістики.

Класифікація регіонів на однорідні групи дозволить надалі будувати для кожного кластеру типологічні рівняння регресії задля аналізу взаємодії ринкових факторів, що підвищить точність дослідження динаміки розвитку ринкового середовища регіонів потенційного розміщення елементів транспортно-логістичної інфраструктури.

Література:

1. Zhai D., Yu J., Gao F., Lei Y., Feng, D. K-means text clustering algorithm based on centers selection according to maximum distance // Appl. Res. Comput. 2014. No 31. P. 713–719.
2. Amit Saxena, Mukesh Prasad, Akshansh Gupta, Neha Bharill, Om Prakash Patel, Aruna Tiwari, Meng Joo E., Weiping Ding, Chin-Teng Lin. A Review of Clustering Techniques and Developments // Neurocomputing. 2017. Vol. 267. No 6. doi: 10.1016/j.neucom.2017.06.053
3. Rokach L., Maimon O. Clustering Methods // Data Mining and Knowledge Discovery Handbook, Springer 2005. P. 331–352.
4. Jain A. K. Data Clustering: 50 years beyond k-means // Pattern Recognition Letters. 2010. Vol. 31. No 8. P. 651–666.

УДК 339.138

Економічні науки

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

Залозна Т.Г.,

викладач

Кисіль Д.П.,

студент

Черкаський державний бізнес-коледж

м. Черкаси, Україна

Інтернет-маркетинг – це ведення маркетингу на основі електронних технологій. Дана система просування бере свій початок в 1990-х роках, коли текстові сайти почали розміщувати інформацію про товари.[1]

Перевагами застосування методів інтернет-маркетингу, насамперед, є:

- зменшення витрат: на заробітну плату співробітників відділів продажів і на рекламу;

- розширення діяльності компаній – перехід з локального на національний та міжнародний ринок.

Таким чином, як великі компанії, так і малі, мають майже однакові шанси конкурувати та боротися за клієнта. Важливим є те, що на відміну від

традиційних маркетингових методів просування, інтернет-маркетинг дає чіткий статистичний «звіт» ефективності маркетингової кампанії.

Кожен рік маркетингові технології прогресують, набирають обертів нові тенденції, які суттєво впливають на ведення бізнесу.

Зовсім недавно мобільні гаджети були на другому плані, а покупки здійснювались головним чином через персональні комп'ютери. На даний момент тренди змінилися – кількість людей, які використовують для інтернет-серфінгу смартфони перевищила число користувачів десктопних пристроїв, і обсяг мобільного трафіку постійно зростає. Тому в топ тенденцій потрапляє адаптація контенту сайту під мобільні і голосові запити.

Останні три роки контент-маркетинг стабільно займає вагоме місце в рейтингу основних трендів. Під контентом розуміють: статті, інфографіку, фото, відео, що поширюється через різноманітні канал, такі як блог компанії, сторінки в соціальних мережах, e-mail-розсилка. Головні вимоги до контенту – це якість, унікальність та вичерпність відповіді на запити користувачів. Контентом необхідно грамотно керувати за допомогою SMM.

Social Media Marketing (SMM) сьогодні керує ринком, адже соціальні мережі для більшості стали невід'ємною частиною життя.

«Наразі Інтернетом користуються понад 4,5 мільярда людей, тоді як кількість користувачів соціальних мереж перетнула позначку в 3,8 мільярда. Майже 60% населення світу вже користується Інтернетом, а останні тенденції свідчать про те, що до середини цього року (2020 р.) більше половини всього населення світу використовуватиме соціальні мережі», - йдеться у звіті «Digital 2020».

Кількість користувачів соцмереж у 2019 році зросла на 9% або 321 мільйон нових користувачів в порівнянні з минулим роком

Статистичні дані StatCounter (сайт, що аналізує світовий веб-трафік) [2] свідчать, що найбільш популярними соціальними мережами світу є Facebook, Pinterest, Youtube, Instagram та ін. Facebook вважається одним з найоптимальніших для B2C-бізнесу так як тут зареєстрована більш доросла аудиторія, а також тому, що у ньому 2,449 млрд. активних користувачів на місяць. [3]. Instagram та Pinterest

зарекомендували себе як найкращі для візуальної презентації товарів і послуг для молоді аудиторії. Також високі темпи зростання показує TikTok, проте 500 млн. з 800 млн. його користувачів знаходяться в Китаї.

Щоб реклама в Інтернеті була ефективною варто враховувати наступні тенденції:

- провокаційний контент виходить на головні позиції. Сьогодні просто красивого контенту недостатньо. Необхідно викликати емоції, запам'ятатися за будь-яку ціну;

- мода і соціальні мережі як ніколи близькі. В тренді фото в стилі 80-90-х років в сучасній і стильній обробці;

- дієвим і актуальним є використання зображень і розважальних відео.

Відеореклама зараз знаходиться на підйомі і не лише в соціальних мережах, через легкість сприйняття відео на відмінну від тексту все більше брендів використовують відеоконтент. Поки що Facebook є найпопулярнішим каналом для сучасних брендів, які поширюють відеоконтент, YouTube посідає друге місце, а Instagram – третє. [4]

Instagram Stories – один із найефективних інструментів інтернет-маркетингу. В сторіс можна додавати різний інтерактив, збирати дані клієнтів, спілкуватись, приймати замовлення, запускати рекламу. Нещодавно Instagram запустила IGTV, яке дозволяє завантажувати відео тривалістю більше ніж 60 секунд.

Мікроблогери виходять на лідируючі позиції в просуванні товару через соцмережі, стають агентами впливу. У таких блогерів часто якісна аудиторія, яка дійсно чує те, що доносить блогер та користується його порадами. Реклама у мікроблогерів коштує дешевше, а користі може принести навіть більше, ніж у блогерів-мільйонників.

Virtual Reality (віртуальна реальність) – інноваційна технологія для презентації товару клієнтам, проте вона набагато дорожча за стандартні прийоми. Найчастіше VR використовують підприємства при просуванні товарів на ринку нерухомості та туризму.

Також не варто ігнорувати месенджери, головною рисою яких є зручність

для користувача-клієнта. Тут розглядаються не тільки соцмережі, але і всім відомі WhatsApp, Viber, Telegram. Багато потенційних споживачів спілкуються в них постійно, навіть більше, ніж в соцмережах. У месенджерах можна публікувати новини компанії, актуальні фотографії товарів, статті з блогу, інформацію про знижки, розпродажі та ін. У світі найпопулярнішими платформами є Messenger та WhatsApp, а найпоширеніший в Україні Viber – на останньому місці. [4]

Переваги використання месенджерів для клієнтів:

1. Немає необхідності чекати на лінії в очікуванні оператора. Можна написати повідомлення, відкласти телефон і прочитати відповідь, коли зручно. Для автоматичного спілкування існують чат-боти.

2. Вся інформація і контекст зберігаються у листуванні. Немає необхідності її запам'ятовувати. При продовженні діалогу контекст миттєво відновлюється з історії.

3. Спілкування в месенджерах і по SMS не чують оточуючі. Листуватися можна при незнайомих людях, в метро, на лекції, нараді і т.п.

Переваги використання месенджерів для підприємства:

1. Зв'язок «організація-клієнт» не розривається, як наприклад після дзвінка, тому що чат з клієнтом можна продовжити навіть після завершення діалогу. Контекст зберігається в листуванні. Звернувшись в чат-центр, клієнт вже не кине трубку, не дочекавшись відповіді, як наприклад при дзвінку.

2. Переписка на відміну від записів розмови має цифровий вигляд, що надає наступні переваги: можливість вивантаження її (наприклад в CRM-систему), здійснення пошуку, обробки і аналізу. Наприклад, можна швидко дізнатися, хто з клієнтів згадував той чи інший товар в спілкуванні.

3. Завдяки шаблонам повідомлень і асинхронності листування, один оператор може обслужити в 7 разів більше клієнтів, ніж при дзвінку. Знижується пікове навантаження на операторів, тому що в чаті можна відповісти з затримкою в 1-2 хвилини. Все це значно скорочує витрати організації на обслуговування клієнтів. Месенджери дозволяють передавати фото-, відео-, аудіо-файли та

геолокацію. Прямо в месенджері можна запропонувати клієнтові той чи інший товар, передати місце знаходження, документ або інструкції.

У спілкуванні в такому форматі з клієнтами важливою є миттєва реакція. Для цього на допомогу приходять чат-боти. Перші чат-боти з'явилися ще в 2016 році. Бізнес зацікавився цим інструментом для збільшення продажів тільки через рік. У 2020-му році чат-боти в тренді. Вони знімають частину навантаження з відділу продажів і збільшують зв'язок з цільовою аудиторією. Деякі компанії вже щосили використовують цей інструмент в месенджерах і соціальних мережах. Інтерес потенційного покупця до товару чи послуги зростає, якщо людина отримує «живе» повідомлення з корисною для себе інформацією.

Девіз рекламної платформи в пошуковикі Google Ads: «Вчасно показана реклама може перетворити звичайного користувача на цінного клієнта», робить його незамінним інструментом маркетингу. В Google люди шукають, чим зайнятися, куди піти та що купити, а реклама може з'являтися саме тоді, коли хтось шукає відповідні товари або послуги, за допомогою Google Ads. Google Ads (раніше AdWords) – онлайн-реklamний сервіс, який дозволяє рекламодавцям розробляти короткі рекламні тексти для веб-користувачів, частково ґрунтуючись на ключових словах у пошуку.

Отже, потенціал інтернет-маркетингу величезний, і можливості, які отримують підприємці при його використанні, безмежні.

Література:

1. Литовченко, І. Л. (2011) *Інтернет-маркетинг: Навчальний посібник* – К.: Центр учбової літератури.
2. Social Media Stats Worldwide. URL: <http://gs.statcounter.com/social-media-stats> (accessed 9 May 2019).
3. Facebook-статистика 2017: 70 самых важных фактов. URL: <https://rusability.ru/internet-marketing/smm/facebook-statistikaza-2017-god-70-samyh-vazhnyh-faktov/> (дата звернення: 09.05.2019).
4. The State of Social: Звіт компанії Buffer в партнерстві з соціальною мережею – 2019 рік. *Електронний ресурс*. – Режим доступу: <https://buffer.com/state-of-social-2019>.

ФІНАНСОВІ ДОМІНАНТИ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Пазюра Марина

*«Міжнародна економіка», магістратура
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

м.Київ, Україна

*Науковий керівник **Ковтонюк К.В.***

*к.е.н., доцент кафедри
міжнародної економіки*

На сьогодні спостерігається тенденція до глибокого перетворення світового господарства і міжнародних економічних відносин під впливом усвідомлення глобальних проблем, які запропоновано вирішити в доктрині сталого розвитку. Одним із інструментів досягнення балансу є фінансові домінанти. Слід зазначити, що першим, хто вказав про вплив фінансових інновацій на ріст та розвиток економіки був Йозеф Шумпетер [1]. Він першим дав нам уявлення про зв'язок між інноваційною економікою та функціонуванням її ринків капіталу. Правильне розуміння взаємозв'язку між фінансами та економічним зростанням починається з розуміння характеру інновацій. [2] Фінансові інновації сприймаються як стратегічні за своєю природою. Вони мають цінність, якщо їх стабільність може бути забезпечена у фінансовому секторі. [3]

Зв'язок між фінансовим сектором та сталим розвитком являє собою поняття «фінансової інновації». Інноваційність зобов'язується відігравати ключову роль як стимул, для сталого розвитку, соціальної інклюзивності та миру через її потенціал генерувати нематеріальні та матеріальні соціальні зміни. Це може зменшити розрив конкурентоспроможності та нерівномірний доступ до знань між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються [4]. Фінансові інновації можна охарактеризувати як появу нових фінансових інструментів та послуг, а також нових форм організації на більш досконаліх фінансових ринках. Тобто, впровадження нових способів використання коштів або джерел фінансування, або впровадження нових процесів чи прийомів для повсякденних фінансових

операцій, чи проведення реорганізації на частині вже існуючих фінансових установ та каналів. Крім того, поява та вражаюче зростання нових фінансових установ та ринків також є частиною фінансових інновацій.

Ще одним ваговим проявом фінансових інновацій є процес ідентифікації, який є базовим для довіри до фінансових послуг. Близько 2,4 мільярда людей у всьому світі не мають офіційної ідентифікації, зокрема приблизно 1,5 мільярда старше 14 років. Відсутність офіційної ідентифікації збільшує неконтрольовані потоки мігрантів, корупцію та злочинність. Ціль №16 Сталого Розвитку ООН "Мир, справедливість та сильні інститути"[5] має на меті "надати юридичну ідентифікацію усім, включаючи реєстрацію народження, до 2030 року". Такі фінансові інновації як: сканування відбитків пальців та райдужної оболонки, аналіз ДНК та розпізнавання голосових зразків, ймовірно, відіграють важливу роль у забезпеченні не лише, наприклад, мобільного банкінгу, але і допомагає реалізації однієї з Цілей Сталого Розвитку. Зі збільшенням фінансових послуг з підтримкою Інтернету та мобільного банкінгу питання ідентифікації стало джерелом нових ризиків як для осіб, так і для установ. За останнє десятиліття кіберзлочинність та крадіжка особистих даних змінилися від котеджного господарства до багатомільярдного. Сучасні кіберзлочинці часто підтримуються прихованими державними установами, які прагнуть використовувати точки слабкості в національній інфраструктурі. Як ми бачимо такий фактор фінансових інновацій несе загрозу для реалізації Цілі №9 Сталого Розвитку «Промисловість, інновації та інфраструктура» [5]. Створення міцної та надійної інфраструктури під загрозою через численні хакерські атаки.

Інший елемент фінансової інновації, так зване Peer2Peer страхування [6]. Так зване «однорангове» страхування цифровим чином об'єднує людей з подібними страховими потребами, які потім сплачують кошти в один страховий пул. Страховики Peer2Peer впорядкували процес виплат. У деяких випадках клієнти можуть сфотографувати пошкодження, заповнити основну інформацію та завантажити її у спеціальний додаток. Наприклад, Світовий банк здійснив пілотні програми в Нікарагуа, Марокко, Тунісі, Ефіопії, Індії, Україні, Малаві,

Перу та Монголії[7]. Зокрема, застосування мобільних платформ, дистанційного зондування та моделювання, яке може потенційно дозволити групам фермерів або малому бізнесу отримати доступ до цього продукту. Дана тенденція також стимулює досягнення Цілі №9 Сталого Розвитку і також, покращуючи умови для праці –Ціль № 8 «Гідна праця та економічне зростання» [5].

Ще однією фінансовою інновацією є мобільні гроші. Однією з найбільших глобальних проблем розвитку є вирішення проблеми фінансової інклюзивності. За оцінками Світового банку, приблизно 2 мільярди дорослих наразі не мають доступу до банківських рахунків [8], при цьому більшість цих людей проживають в економічно нерозвинених країнах. Хоча доступ залишається серйозним викликом, Світовий банк повідомляє про вражаюче зниження на 20% кількості «небанківських» осіб за останні п'ять років. Згідно з недавнім документом Euromoney [9], це частково може бути пов'язане з інноваційним використанням технології мобільних телефонів. В Уганді більше людей мають мобільні рахунки, ніж звичайні банківські рахунки. Оператори мобільного зв'язку користуються низькими витратами, щоб отримати прибуток від великих обсягів транзакцій малої вартості, що не вигідно традиційним банкам. Результат - «тіньова» банківська система, яка багато в чому відображає традиційні банківські системи. У Танзанії постачальники цифрових фінансових послуг створили сумісну платіжну систему, яка дає змогу клієнтам різних провайдерів здійснювати взаємодії між собою [10].

Доступ до фінансових послуг дозволяє також підвищує гендерну рівність в малорозвинених країнах, надаючи жінкам прямий доступ до фінансової системи. Доступ до банківського рахунку також дає змогу інвестувати в сферу охорони здоров'я, освіти та доходів, повідомляє Лондонський університет. Дані фінансові інновації стимулюють припинення дискримінації: Ціль № 5 «Гендерна рівність» та активує фінансову грамотність населення Ціль №4 «Якісна освіта». [5]

Однак, потрібно усвідомлювати, що різні форми фінансових інновацій можуть мати різний вплив на зростання / розвиток. Наприклад, банкомати / дебетові картки та квазігроші серед інших можуть потенційно підвищити

ефективність посередництва та знизити транзакційні витрати, настільки, наскільки ці гроші будуть замінені на гаманці. Це може призвести до зниження попиту на готівку. Зниження попиту на гроші за мотивами транзакцій може стримувати економічне зростання та обсяг виробництва. Також люди можуть перейти від більш ліквідних активів до менш ліквідних активів. Революція технологічних інновацій очолила застосування інформаційно-комунікаційних технологій. І це в свою чергу може посилити ефективність банків для мобілізації заощаджень та розподілу коштів на продуктивні сфери.[11]

Підсумовуючи слід сказати, що інновації є важливими не лише для фірм у галузі фінансових послуг, але й впливають на інші компанії, дозволяючи їм зібрати величезний капітал за меншими витратами. Чітко прослідковується той факт, що різні фінансові інновації мають свій вплив на розвиток економічної системи в цілому. Зниження попиту на гроші, викликане фінансовими інноваціями, може стримувати економічне зростання та розвиток. Чи є фінансові інновації корисними чи руйнівними для зростання, залежить від показника, який використовується для опосередкування фінансового розвитку.

Література:

1. Schumpeter J. The theory of economic development. / Joseph Schumpeter. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press.: Oxford University Press, 1961.
2. Mazzucato, M. Financing innovation: Creative destruction vs. destructive creation. *Industrial and Corporate Change* / Mazzucato, M., 2013. – 22 с.
3. Costanzo, L. A., Keasey, K., & Short, H. A strategic approach to the study of innovation in the financial services industry: The case of telephone banking. / Costanzo, L. A., Keasey, K., & Short, H.. // *Journal of Marketing Management*. – 2003. – №19. – С. 259–281.
4. Salas, O. The future of innovation: A leverage for sustainable development and social inclusion. [Електронний ресурс] / Salas, O.. – 2009. – Режим доступу до ресурсу:http://thefuture-ofinnovation.org/contributions/view/598/the_future_of_innovation_a_leverage_for_sustainable_development_and_social_inclusion.
5. Sustainable Development Goals | UNDP [Електронний ресурс] – Режим

доступу до ресурсу: <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>.

6. Sarah Pritzker. Everything You Need To Know About Peer-To-Peer (P2P) Insurance [Электронный ресурс] / Sarah Pritzker. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.moneyunder30.com/p2p-insurance>.

7. S Bush. Derivatives and Development: A Political Economy of Global Finance, Farming / S Bush. // Palgrave MacMillan. – 2012.

8. World Bank 2014 The Global Findex Database [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2015/10/19/090224b08315413c/2_0/Rendered/PDF/The0Global0Fin0ion0around0the0world.pdf#page=3.

9. Emerging markets: Fintech for the unbanked [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.euromoney.com/Article/3547134/Emerging-markets-Fintech-for-the-unbanked.html?copyrightInfo=true>.

10. Safaricom Ltd [Электронный ресурс] // H1 FY14 Presentation. – 2013. – Режим доступа до ресурсу: http://www.safaricom.co.ke/images/Downloads/Resources_Downloads/Half_Year_2013-2014_Results_Presentation.pdf#page=13.

11. Anthony, A. I., & Aboagye, Q.Q. Bank competition, financial innovations and economic growth in Ghana. / Anthony, A. I., & Aboagye, Q.Q.. // African Journal of Economic and Management Studies. – 2014. – №5. – С. 30–51.

«ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**Стояненко І. В.***доцент кафедри економіки та фінансів підприємства***Авраменко М. Г.***студентка факультету економіки,**менеджменту та психології**Київський національний торговельно-**економічний університет**м. Київ, Україна*

«Зелена» економіка є одним з актуальних напрямів розвитку економіки сьогодні. Це явище можна вважати закономірним наслідком стрімкого розвитку промисловості. «Зелена» економіка - це система видів економічної діяльності, пов'язана з виробництвом, розподілом і споживанням товарів і послуг, які направлені на покращення добробуту людини в довгостроковій перспективі, при цьому не підводячи майбутні покоління людей до впливу значних екологічних змін або екологічного дефіциту.

Ідея «зеленої» економіки в якості програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) була прийнята в 2008 році [1].

Теорія «зеленої» економіки базується на трьох аксіомах:

-неможливість нескінченно розширювати сферу впливу в обмеженому просторі;

-неможливість вимагати задоволення нескінченно зростаючих потреб в умовах обмеженості ресурсів;

-все на поверхні Землі є взаємопов'язаним [2].

Основними завданнями формування «зеленої» економіки є: скорочення екологічних ризиків і дефіциту природних ресурсів; зміцнення економічного прогресу та підвищення добробуту людини і зміцнення соціальної справедливості [3]. Виходячи з цього можна констатувати, що «зелена» економіка розуміє під собою сталість розвитку, в якому на важелях рівня соціального добробуту буде

знак дорівнює між екологічними та економічними інтересами. Ідея сталого розвитку передбачає вирівнювання рівня якості життя населення різних країн та його подальшого зростання.

Для модернізації світового господарства на стійку в економічному, соціальному та екологічному сенсі модель «зеленої» економіки необхідним є збільшення вхідних ресурсів природного, фізичного і людського капіталу. Йдеться про підвищення продуктивності природних ресурсів (лісових, рибних, сільськогосподарських угідь, ін.) За рахунок більш ефективного управління природним капіталом, про підвищення якості людського потенціалу від поліпшення здоров'я і скорочення захворюваності населення внаслідок поліпшення стану навколишнього середовища.

Багато країн сьогодні намагаються покращувати добробут своїх громадян, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу. Наприклад, з 2011р. Південна Корея запустила систему «зелених платіжних карт» для стимулювання «зеленого» споживання товарів, вироблених з екологічними інноваціями [4]. За допомогою таких карт враховуються споживання «зелених» товарів і послуг, використання громадського транспорту замість особистого а також, використання енергоефективних товарів.

У Німеччині в майбутні роки очікується чотирикратне збільшення інвестицій в екологічні технології: до 2030 року на них буде припадати 16% продукції, що випускається і більше робочих місць, ніж в автомобільній галузі промисловості [1].

США в якості основних напрямків розвитку зеленої економіки вибрали розвиток альтернативної енергетики. За допомогою сонячних установок 2030 р буде проводитися 65% енергії, споживаної країною і 35% - тепла [5].

Практично у всіх країнах ЄС розроблені «зелені» заходи в сфері енергетики, розвитку громадського транспорту та інфраструктури, будівництва еко-поселень, а також систем утилізації. В ЄС прийняті стандарти на автомобільні викиди Євро-5 і вже готується введення нових Євро-6. Виділяються багатомільйонні субсидії покупцям на придбання електромобілів.

Перехід до «зеленої» економіки має для іноземних підприємств низку позитивних наслідків, такі як то:

- зниження постійних і змінних операційних витрат (Покриття накладних витрат може стати серйозним випробуванням для бізнесу. На рівні організації вони можуть перетворити прибутковий бізнес у збитковий. Замість того щоб залежати від цін, що встановлюються енергетичними компаніями, організація може побудувати власну електростанцію, таким чином значно знижуючи витрати на електрику і захищаючись від коливань, пов'язаних зі зміною тарифів);

- користь для репутації компанії завдяки соціально важливій місії (Нещодавнє дослідження агентства Nielsen показало, що більшість покупців (55%) в 60 країнах згодні переплачувати за товари брендів, що просувають дбайливе ставлення до навколишнього середовища [5]. Це означає, що така політика дозволяє не просто економити гроші, але навіть заробляти додатково);

- податкові пільги для екологічного бізнесу (Федеральні, регіональні і міська влада готова стимулювати екологічні ініціативи бізнес-спільноти. Крім скорочення накладних витрат та розвитку лояльної до бренду аудиторії компанія може отримати позики на кращих умовах, податкові пільги і доступ до асигнувати капіталу) [3].

До числа основних напрямів розвитку промислової екології можна віднести наступне:

- 1) очищення викидів. Розробляються і впроваджуються все нові системи очисних споруд, що перешкоджають попаданню шкідливих речовин в атмосферу і у водойми. Однак проблема цим не вирішується. Залишається питання їх утилізації.

- 2) удосконалення технології виробництва шляхом повторного використання відходів.

- 3) удосконалення видобувних і промислових галузей промисловості. Тут відбуваються практично неконтрольовані процеси руйнування ландшафтів, загибелі придатних для землеробства земель, забруднення середовища, безпосереднє знищення рослинного і тваринного світу планети.

4) перехід на екологічно більш чисті джерела енергії.

5) зниження шкідливості транспорту [6].

Дані напрями роботи є більш реальними на початку шляху екологічного виробництва, адже повністю безвідходна технологія є умовною, оскільки жодне виробництво неможливе без відходів. Навіть природні процеси супроводжуються утворенням відходів.

Підвищення рівня екологізації за рахунок впровадження екологічних нововведень в промисловість реалізується декількома шляхами. Найбільш розповсюджений шлях, який використовується і тепер, за словами Чумак Л.Ф., – це очистка викидів і стоків від забруднення та шкідливих речовин. Другий шлях екологізації – оновлення виробничих технологій – запобігання або зниження шкідливих викидів, стоків і твердих відходів не в формі забруднювачів, а як матеріали, що можуть бути корисні подальше, як вторинна сировина. Третій шлях – розвиток екологічного виробництва та виробництво екологічної продукції [7, с.111]. Таким чином, під час екологізації виробництва на підприємствах України вагоме значення матиме створення та використання технологій, які дозволять мінімізувати відходи і викиди у атмосферу, а також налагодження випуску екологічної продукції.

Якщо керівники підприємств приділяти свою увагу екологізації процесу виробництва, то вони отримають фідбек, що підвищить їх ресурсоефективність діяльності та рівень конкурентоспроможності. Серед переваг зеленої економіки для підприємств можемо виділити також: заощадження коштів; підвищення продуктивності праці та якості продукції; організаційна ефективність; ринкова та суспільна прийнятність.

В умовах ресурсної та енергетичної залежності України, яка сформована ситуацією, коли екологічно шкідливі технології використовуються на застарілих енергонеефективних підприємствах, на думку Я. Квач, К. Фірсової та О.Борісова, саме поступова заміна «коричневої» індустріальної економіки на нову «зелену» як стратегічний пріоритет розвитку дає шанс забезпечити національну безпеку держави в найближчі десятиріччя [8].

Всеукраїнська громадська організація «Жива планета» системно запроваджує заходи, спрямовані на пропагування моделі та запровадження інструментів «зеленої» економіки до системи управління на державному рівні в нашій країні, вже не один рік поспіль [6].

В процесі підготовки проекту Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» його авторами було внесені численні пропозицій, спрямованих на екологізацію усіх галузей економіки та запровадження таких інструментів «зеленої» економіки як технології більш чистого виробництва, органічне сільськогосподарське виробництво, «зелене» будівництво, «зелені» закупівлі в державному та приватному секторах [9], проте більшість з них залишилися лише на папері.

«Зелена» економіка – це є майбутнє всіх підприємств. Люди стають більш уважними. Це вже не світ, де люди віддають перевагу просто товару, за його естетичне пакування та спроможність задовольнити поточну проблему, це світ, де люди готові нести відповідальність за свій вибір і екологія є невід’ємною складовою цього вибору.

Література:

1. Зелена економіка – порятунку людства. 2017. URL: <http://www.dossier.org.ua/zelena-ekonomika-poryatunok-lyudstva>
2. Петрик М.Д. Відтворення зеленої економіки як основна мета державно-приватного партнерства. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=666>
3. «Зелена» економіка – новий глобальний напрямок розвитку. 2016. URL: <http://ecoosvita.org.ua/storinka-knygy/zelena-ekonomika>
4. Ткаченко В. Секрет інноваційного прориву Південної Кореї: досвід для України. 2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2184059-sekret-innovacijnogo-prorivu-pivdennoi-korei-dosvid-dla-ukraini.html>
5. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічна служба Центру Разумкова «Ставлення населення до охорони довкілля». 2017. URL: <http://epl.org.ua/announces/stavlennia-naselennia-do-pytan-okhorony-dovkillia/>

6. «Зелена» економіка. Офіційний сайт Всеукраїнської громадської організації природоохоронного спрямування «Жива планета». URL: <http://www.zhivaplaneta.org.ua/diyalnist/zelena-economika.html>

7. Чумак Л.Ф. Сучасні проблеми екологізації виробництва. *Економіка і фінанси*. 2017. № 12. С. 106-113.

8. Квач Я. П., Фірсова К.В., Борісов О.Г. «Зелена економіка»: можливості для України: Миколаїв. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С.52-56.

9. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Аналітична доповідь. 2019. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf

УДК 005.5:628.4

Економічні науки

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ»

Хандогіна О.В.,

*старший викладач кафедри інженерної екології міст
Харківського національного університету
міського господарства імені О.М. Бекетова,
м. Харків, Україна*

На сьогоднішній день організація ефективної системи управління відходами є одним з пріоритетних напрямків державного та регіонального розвитку країни. Це підтверджується зокрема численними законодавчими ініціативами, в тому числі прийняттям Національної стратегії та національного плану управління відходами до 2030 року, розглядом законопроектів «Про управління відходами», «Про упаковку та відходи упаковки» тощо. Разом з тим, досі не є врегульованим підхід до визначення поняття «система управління відходами». Так, існує багато трактувань дефініції «управління відходами» та майже тотожного йому в українській термінології «поводження з відходами».

В Законі України «Про відходи» [1] наведено визначення «поводження з

відходами – це дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення». Дуже схожим за змістом є термін «waste management» (управління відходами) з Директиви Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС про відходи, згідно з якою це поняття визначається як «збирання, перевезення, оброблення (включаючи відновлення та видалення), нагляд за такими операціями і подальший контроль, догляд за об'єктами видалення відходів після їх закриття, а також діяльність брокерів та дилерів» [2]. Спорідненими можна також вважати наступні терміни, які широко зустрічаються у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі та практичній документації: «керування відходами», «менеджмент відходів», «integrated waste management» (інтегроване управління відходами) тощо.

Найближчим до дефініції «система управління відходами» є визначення, наведене в ДСТУ 4462.0.01:2005 [3]: «система керування відходами – це частина загальної системи керування, зокрема системи керування якістю навколишнього середовища, яке забезпечує послідовне формування та реалізування політики охорони довкілля і здоров'я людей, а також економію ресурсів у сфері поводження з відходами, починаючи з їх утворення і до утилізуваня чи екологічно безпечного видалення, яка базується на відповідних організаційних структурах, нормативно-правових та інформаційних засадах». Даний термін має чітко виражений фокус на природоохоронних аспектах та збереженні ресурсів.

Разом з тим, варто пам'ятати, що системність передбачає дослідження об'єкта як цілісної множини елементів, комплексу відношень і взаємозв'язків. Тому в якості визначення поняття «система управління відходами» можна запропонувати наступне: «система управління відходами - це сукупність інституційних, технологічних, економічних, соціальних, організаційних, кадрових та інших елементів (підсистем), які забезпечують дотримання принципів ієрархії методів поводження з відходами, догляд за об'єктами видалення відходів після їх закриття, екологічну безпеку під час здійснення операцій поводження з відходами

та після завершення терміну експлуатації об'єктів. Такий підхід враховує комплексність впливу елементів системи на процеси управління відходами.

Література:

1. Закон України «Про відходи». Відомості Верховної Ради України. 1998, № 36, ст. 242.
2. 152. Directive 2008/98/EC on waste (Waste Framework Directive) Environment: веб-сайт. URL: <http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/> (дата звернення: 17.07.2019)
3. Державний стандарт України ДСТУ 4462.0.01:2005 Охорона природи. Поводження з відходами. Терміни та визначення понять, затверджений наказом Держспоживстандарту України від 16 вересня 2005 р. № 265 з 2006-07-01

УДК 333

Економічні науки

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ВИХОДУ КОМПАНІЙ НА РИНОК В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ

*Цехмістренко Я.С.,
студентка факультету
міжнародної економіки і менеджменту
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

За визначенням Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), фінансова інклюзивність - це процес просування доступного, вчасного та повноцінного доступу до широкого спектру фінансових продуктів і послуг, поширення їхнього використання серед всіх прошарків суспільства через впровадження існуючих та інноваційних підходів включно з фінансовою обізнаністю та освітою з метою просування як фінансового добробуту, так і економічної та соціальної інклюзії [1].

В період глобалізації, фінансова інклюзивність виступає драйвером економічного зростання. На думку Пайял Далал, віце-президента із глобальних

програм Центру інклюзивного зростання Mastercard, недостатній рівень фінансової включеності та безпеки не лише впливає на громадян та малий бізнес, а й стоїть на заваді економічному розвитку та всесторонньому зростанню країн [2]. Детермінантом фінансової інклюзивності виступають фінансові технології (фінтех). Це технології, що застосовуються в фінансових службах, або використовуються для того, щоб допомогти компаніям керувати фінансовими аспектами свого бізнесу, включаючи нові програми та додатки, процеси та бізнес-моделі [3].

На формування фінтех простору впливає ряд факторів, серед яких головними є технологічна готовність ринку, а саме розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та рівень доступу до Інтернету; наявність відповідної інфраструктури, сприятливе правове та регуляторне середовище, доступ до інвестицій, наявність кваліфікованих кадрів [4, с. 202].

Нині у фінансовому секторі відбувається часткове витіснення традиційних посередників новими учасниками, автоматизованими процесами та децентралізованими мережами. Зростання конкуренції змушує традиційні фінансові установи застосовувати нові технології, поліпшувати фінансові продукти, змінювати бізнес-моделі та зменшувати витрати [5, с. 15]. Традиційні учасники ринку запроваджують нові технології для підтримки трендовості, це надає їм багаж нових ідей, та проектів, покращує зручність надання послуг, збільшує ефективність, залучає нових клієнтів, розширює цільову аудиторію, за рахунок доступу до широкого спектру фінансових продуктів, осіб різного рівня забезпечення.

Технології розвиваються, і фінтех трансформуються від монопродуктів до мультипродуктів, з більшою мультифункціональністю та можливістю використання не лише у фінансових сферах. Таким чином фінансові технології кардинально змінюють класичні механізми та інструменти, тим самим змінюючи та спрощуючи процеси. Серед основних напрямів діяльності фінансових технологій наразі є: платежі та грошові перекази, інвестиції в технології та інфраструктуру, кредитування, маркетинг, мобільні платежі та технології страхування. Це досить стандартний набір, який зустрічається на сьогоднішній

день та без якого не може обійтись будь-яка компанія, не обов'язково навіть фінансова. Головна мета кожного бізнесу, компаній – максимізація прибутку, звідси виходить, що жодна комерційна діяльність не обходиться без фінансових процесів та фінансових технологій.

На основі дослідження Т.В. Калашнікова та С.А. Самохіна, можна виділити ряд функцій фінансових технологій:

1) зниження витрат з надання фінансових послуг і інструментів клієнтам за рахунок використання хмарних технологій;

2) поєднання даних клієнтів з сервісом, пропонуючи послуги компаніям з різним продуктами та послугами;

3) спрощення виходу на ринок нової продукції, за рахунок зниження часу та скорочення витрат на розробку [4, с. 204].

Прикладом виступають компанії Apple, Google, Facebook – це мікс технологій та фінансових послуг. Як же зазначалось дані компанії вже мають свою аудиторію, клієнтську базу, лояльність бренду, за рахунок чого пропонують привабливі послуги за конкурентоспроможною ціною з диверсифікованим асортиментом [5, с. 10].

Якщо розглядати аналітичні дані щодо діяльності Фінтех, то станом на середину 2017 року обсяг інвестицій у цю індустрію перевищив \$8,4 млрд. Згідно з базою даних LTP MEDICI станом на 2018 рік зареєстровано понад 10 тисяч фінтех-компаній, що працюють у різних сферах, і з кожним роком їх кількість лише збільшується [6, с. 796].

Прикладом спрощення виходу компаній на ринки є український стартап Ustarter. Дана платформа є посередником, різні сфери бізнесу мають можливість максимально швидко залучити інвестиції, а інвестори за допомогою системи знаходять перспективні компанії. Це платформа інвестування у діючі бізнес проекти, стартапи, виробництво та нерухомість. Якщо розглядати зі сторони фінансових технологій, Ustarter – це краудсорсінг-платформа, в якій бізнес, інвестори і професіонали знаходять один одного. Вона об'єднує: краудфандінг, краудінвестінг, краудлендінг і краудхантінг. Компанія дає

можливість бізнесу залучати інвестиційне фінансування, а інвесторам в свою чергу вкладати кошти в перспективно працюючий бізнес, який заздалегідь пройшов комплексний фінансовий аналіз. Тим самим спрощуючи та полегшуючи вихід на ринки нових компаній та продукції [6, с. 797].

Таким чином, фінансова інклюзивність на основі цифрових технологій дає можливість фінансовим установам знижувати витрати, зменшувати паперову роботу, мобілізація, доступність та прискорення надання банківських послуг, зменшення кількості фізичної готівки в обігу, що спричиняє зниження високих рівнів інфляції в країнах, що розвиваються, поліпшення добробуту фізичних та юридичних осіб, які мають надійну цифрову платформу для доступу до коштів на банківських рахунках для здійснення фінансових операцій, за рахунок оперативних фінансових процесів. За рахунок переходу фінансових технологій на новий рівень мультипродукції, та поєднуючи з класичними сферами бізнесу та стартапами, утворюється нова унікальна продукція, полегшується процес виходу на ринок та залучення нової цільової аудиторії.

Література:

1. Фінансова інклюзія задля економічного зростання: підсумки міжнародного «Форуму з фінансової інклюзії. Нікого за бортом» [Електронний ресурс] // НБУ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98181657&cat_id=55838.

2. Фінансова інклюзія для всіх: чому українцям час «включатися» [Електронний ресурс] // МінФін – Режим доступу до ресурсу: <https://new.minfin.com.ua/ua/finclusion-2019>.

3. Что такое финтех и как он влияет на вашу жизнь уже сегодня? [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/rus/projects/fintech/2018/12/5/641431/>.

4. Калашнікова Т. В. Розвиток ринку фінансових технологій в Україні як фактор сприяння фінансовій інклюзивності [Електронний ресурс] / Т. В. Калашнікова, С. А. Самохіна // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – 218. – Режим доступу до ресурсу: [http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/175-](http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/175-30)

8/1/%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%96%D0%B-A%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%A2.%D0%92.%2C%20%D0%A1%D0-%B0%D0%BC%D0%BE%D1%85%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%A1.%-D0%90..pdf.

5. Мазаракі А. Fintech у системі суспільних трансформацій [Електронний ресурс] / А. Мазаракі, С. Волосович // Вісник КНТЕУ. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2018/02/2.pdf>.

6. Дудинець Л. А. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи [Електронний ресурс] / Л. А. Дудинець // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/149.pdf>.

УДК 378.14

Педагогічні науки

СТРАТЕГІЇ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Бойко К.Л.,
*старший викладач кафедри
англійської мови для судноводіїв
Херсонська державна морська академія
м. Херсон, Україна*

Потреба в удосконаленні значущих компонентів професійної підготовки майбутніх спеціалістів зумовлена науково-технічним прогресом суспільства. Поза сумнівом, вища освіта в Україні знаходиться в стадії оновлення. До викладачів та студентів висуваються такі вимоги, задовольнити які можливо лише використовуючи новітні методи та форми навчання. Інноваційні підходи здатні забезпечити стійкий розвиток, інтерес до предметів та надати широких можливостей для самостійного пошуку та вивчення матеріалу. Для майбутніх фахівців важливо вміти опрацьовувати данні та виділяти лише те, що важливо.

Викладачі постали перед питаннями планування таких занять, які надихають студентів, залучають у активний процес пізнання. Традиційні методи не завжди сприяють досягненню натхнення, саме стратегії активного навчання надають можливостей стимулювання, заохочення, роблять студентів центром навчального процесу. Активне вивчення залучає студентів до досліджування, коли читання, письмо, обговорення, або проблемне рішення розвивають вміння аналізувати, синтезувати контент уроку, адаптувати знання у професійних ситуаціях.

Досліджувати стратегії навчання почали в середині 80-х років ХХ століття, що продемонструвало свідоме ставлення до навчального процесу та навчальних дій. Дж. Рубін була серед новаторів, хто ужив у своїх наукових працях поняття стратегії у контексті навчання. На заняттях вивчення мови вчений спостерігала за діяльністю учнів і дійшла висновку, що учні з високим рівнем успішності у навчанні використовують певні стратегії. У своїх працях науковець тлумачила навчальні стратегії як прийоми чи техніки, якими можуть користуватися учні задля оволодіння знаннями [1].

Психологи К. Уейнштейн, Т. Краул, Д. Подел, Р. Ерендс Р. Меєр, Г. Познер досліджували поняття "стратегія навчання" і розробляли з різних позицій, доводивши важливий вплив на активну учать людини в освітньому процесі.

Дослідник Й. Мареш розглядає стратегії навчання як "способи, які характеризують діяльність викладача, яка в свою чергу веде учня до досягнення освітніх цілей" [2, 17].

Для майбутніх спеціалістів активне включення в процес отримання знань базується на широкому ряді викладацьких стратегій, які заохочують студентів, перетворюють їх на активних учасників. Зазвичай, ці стратегії включають певну кількість студентів, які працюють разом впродовж заняття, але індивідуальна робота не є виключенням. Діяльність може бути організована у простій формі: обговорення у парі, вирішення проблеми та у більш складній, коли використовуються кейси, ролеві ігри та командна робота.

Завдяки цілеспрямованому розвитку стратегій навчання на занятті у студентів формуються правильні мотиви та орієнтації навчання, рівень

самостійного виконання значно підвищується, активізується мислення. Такі позитивні процеси допомагають сформувати особисті стратегії у учня індивідуально та розвивають здатність займатися освітою самостійно.

Активне навчання зосереджується на тому, як студенти навчаються, а не лише на тому, що вони вивчають. Такі стратегії допомагають перевести мислення на більш високий щабель: вміння застосовувати набуті знання, аналізувати, синтезувати та ділитися своїми знаннями [3, 88].

Професійний розвиток в стінах вищого навчального закладу неможливо уявити без урахуванні індивідуальних особливостей студентів. Інтеграція активних стратегій у традиційні методи навчання допоможе зробити, наприклад, лекції ефективними та цікавими. Студенти матимуть змогу оцінити ефективність свого навчання та прийняти до уваги особливості вивчення матеріалу.

Для викладача важливо організувати заняття таким чином, щоб допомогти усім студентам отримати найбільше від уроку, залучити кожного до вивчення та активної взаємодії. Різноманітні шляхи досягнення позитивних результатів повинні не лише подати інформацію і ідеї, але і забезпечити можливість, щоб студенти занурилися і спостерігали процеси, про які вони дізнаються. Цього можна досягти використовуючи різні форми подання матеріалу, інструкції до виконання завдань, додаткові шляхи отримання знань.

Методи та засоби активного навчання впливають на студентів і навчають їх вирішувати реальні завдання професійної діяльності, так як вони опиняються у центрі проблеми, яку необхідно вирішити. Такі ситуації мають подібність до реалій и формують правильний підхід до вирішення, готовність до співпраці і самостійного вдосконалення.

Література:

1. Rubin, J. What the “good language learner” can teach us / J. Rubin. – TESOL Quarterly, 1975. Vol. 9. – P. 41-51.
2. Rozboudova L., Kopesny J. Современная дидактика русского языка как второго иностранного: Языковые средства / Charles University in Prague, Karolinum Press, 2019. 166 с.

3. Moroz O.L. Active learning strategies: the demand of today's education / Wloclawek: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2019. P. 85-88.

<http://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/717>

4. Bolitho R., West R. The Internalization of Ukrainian Universities: the English language dimension: English for Universities Project. Київ : «Видавництво «Сталь», 2017. 134 с.

Педагогічні науки

СПОСОБИ РОЗПІЗНАВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ВІД НАВИЧКІВ

**Картавова О.М.,
Радчук Б.С.,**

*студенти факультету дошкільної,
початкової освіти та мистецтв
імені Валентини Волошиної
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Зацікавило питання образотворчої обдарованості та творчості, так як вона розвиває одночасно креативний, естетичний та духовний напрями. Оскільки образотворча творчість має великий творчий потенціал, а також допомагає дитині засвоїти потік світової культури, заохочує її до творіння, і звісно робить відповідальним зберігачем витворів мистецтва.

Після аналізу останніх досліджень та праць з'ясували, що багато вчених приділяло увагу обдарованості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Основою для вивчення розвитку художніх здібностей використовуються праці психологів (О.Венгера, Л.Виготського, Г. Костюка, С. Рубінштейна, Б. Теплова та інших), педагогів (Т.Комарової, Т. Казакової, Н. Сакуліної, А. Усової та інші), філософів (В. Афанасьєва, П. Бойко, О. Познера, Н. Овчіннікова, а також Ф. Фребель, М. Монтесорі, О. Декролі). Для побудови правильного процесу

навчання та роботи з образотворчо обдарованими дітьми, особливе значення мають дослідження вчених, педагогів та психологів: О. Матюшкіної, В.Моляко, Н. Сакуліної, В. Сухомлинського, П. Якобсона.

Окремо хотілося виділити дослідників дитячої художньої творчості і обдарованості, а саме Н. С. Лейтес, О. О. Мелік-Пашаєв, А. А. Адаскіна, З. Н. Новлянська, Н. Ф. Чубук та інших. Усі вони підкреслювали той факт, що художня творчість суттєво відрізняється від інтелектуальної. Специфіка досліджень полягала в тому, яким цікавим є емоційно-ціннісний та асоціативний зміст, що використовує автор у своєму творі, а не вміння дитини генерувати ідеї, унікальність її творчості, як у дослідженні загальних творчих здібностей.

Метою цієї статті є з'ясувати різницю між обдарованістю та навичками та навчитися розрізняти ці поняття на практиці.

Обдаровані діти сприймають та розуміють реальність по-іншому. Можливо саме тому більшість дотримується думки, що обдарована дитина – це та, яка вирізняється значними досягненнями в навчанні або здатна досягнути кілька різних наукових сфер упродовж ранніх років життя. Хотілося б зауважити що, це не завжди так. Часом можна проспостерігати, що таланти обдарованої дитини – це ті здібності та навички, які вона здобуває в процесі навчання. Це відбувається за умови отримання належного рівня освіти, а саме тому таким дітям вдається повністю розкрити потенціал та навчитися використовувати свої здібності на користь собі та іншим людям.

Для того щоб визначити чи є образотворча обдарованість в дитини пропонуємо переглянути декілька фактів із спостережень вчених та науковців:

- починає проявляти велику зацікавленість до візуальної інформації;
- стає замисленою і дуже серйозною, коли бачить гарну картину;
- в найменших деталях запам'ятовує побачене;
- проводить багато часу за малюванням, або створює композиції, що мають художнє значення (наприклад, картини для декорування приміщення);
- серйозно відноситься до своїх художніх занять та умінь, намагається самоудосконалюватися і одержує від цього задоволення;

• Показує не характерну для її віку вправність, також оригінально користується засобами художнього вираження;

• використовує малюнок, щоб відобразити свої почуття та настрої;

• експериментує з використанням традиційних матеріалів;

• планує майбутню композицію картин або малюнків;

• у своїх роботах використовує цікаву гру кольорів та не боїться з ними експериментувати;

• роботи включають велику кількість деталей;

• у малюнках використовуються незвичні композиції, оригінальність у виборі сюжету, конструкція та колір індивідуальні;

• має високі досягнення в художньої творчості, живописі.

Якщо визначили що дитина має обдарованість та має певні здібності то варто використовувати методи і форми роботи так щоб вони сприяли розв'язанню поставлених завдань. Для цієї категорії дітей застосовуються такі методи роботи:

• дослідницький;

• частково-пошуковий;

• проблемний;

• проектний [2.с.64].

Також ефективними та заохочуючими до саморозвитку є такі форми роботи з учнями, як:

• предметні олімпіади

• інтелектуальні марафони

• творчі конкурси і вікторини

• словесні ігри і забави

• проекти з різної тематики

• рольові ігри

• індивідуальні творчі завдання

• інтелектуальні ігри: «КВК» «Ерудит» «Найрозумніший» «Колесо

фортуни»

- конкурси знавців математики та логічного мислення
- ребуси, кросворди, головолом.

Отже головним у даному випадку є своєчасне виявлення обдарованості дитини, а акож в подальшому допомога від батьків та вчителів у розвитку та вдосконаленню знань, умінь та навичок.

Для дітей, а особливо обдарованих, важливою є підтримка дорослих. Образотворчо обдарована дитина сприймає навколишній світ, як невід'ємну частину себе, а потім передає це з допомогою кольору, переживає разом із авторами творів та співіснує з героями книжок. А ми маємо підтримувати та допомагати нашим діткам розвиватися в цьому напрямку.

Література:

1. Степанов О.М. Психологічна енциклопедія / О.М.Степанов. – К.: „Академвидав”, 2006. – 424 с.
2. Волощук І. Не закопуймо таланти в землю: [Обдаровані діти] // Рідна школа./ І. Волощук. – 1998. – № 1. – С. 63-65.
3. Чудновський В.Е., Юркевич В.С. Обдарованість – це унікальність кожної особистості // Обдарована дитина./ В.Е. Чудновський. – 2005. – № 2. – С. 2-8.

УДК 378

Педагогічні науки

ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ КУЛЬТУРНО- МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ

Калініна Л.А.,

доцент кафедри культурології

Орлова О.В.,

доцент кафедри культурології

ВП МФ КНУКіМ,

Україна, м. Миколаїв

Входження України в світове співтовариство, нові процеси в різних сферах економіки, політики та культури робить особливо актуальною проблему

міжкультурного спілкування. Постійний розвиток міжнародних контактів та зв'язків в політиці, економіці, культурі та в інших областях обумовлює орієнтацію сучасної методики навчання іноземних мов на реальні умови комунікації.

Посилюється тенденція зростання культурно-освітніх потреб і запитів різних категорій дорослих. Водночас у державі недооцінюють роль і значення театрального мистецтва як ефективного засобу освіти дорослих (навчання студентів ВНЗ культурно-мистецького профілю), для формування людського капіталу, економічного зростання країни тощо[4, с. 6].

Сучасні підходи до організації навчального процесу у вищому навчальному закладі закономірно орієнтують викладача на використання методів активного навчання або «інтерактивних методів навчання».

Для успішного функціонування системи культурно-мистецької мовної освіти, важливим моментом є збір інформації та моніторинг освітніх послуг, в даному випадку – моніторинг викладання іноземних мов за допомогою театральних методик.

Одним із варіантів рішення проблеми навчання іншомовного говоріння є застосування театральних методик та прийомів драматизації у початковому процесі з іноземної мови, яким присвячені дисертаційні дослідження Н.В. Іванової (2007), О.В. М'ясникової (2009), З.А. Побежимової (2007), В.В. Самарич (2000). Формування вмінь говоріння засобами драматизації вбачає сукупність прийомів взаємодії викладача і студента у рольових та драматичних іграх, імпровізаціях, симуляціях, театральних проєктах [4, с. 22].

Слід зазначити, що моделювання спонтанної комунікації під час використання театральних елементів та методик під час навчання іноземній мові допомагає створити ситуацію спілкування іноземною мовою, яка наближена до реальних життєвих ситуацій та спонукає суб'єктів навчання до розв'язання проблем, що виникають в ході цієї ситуації.

Крім того, сценічне втілення автентичного матеріалу певним чином ґрунтується на заздалегідь сприйнятому та обробленому мовленнєвому (літературному) матеріалі, що дозволяє імпровізувати в рамках цього матеріалу. Але в той же час

можливість імпровізації допомагає тим, хто навчається звільнити свої навички негайного реагування на комунікативне завдання, яке щойно виникло.

Театральне мистецтво моделює ситуацію реального спілкування, але при цьому вимагає багаторазове відтворення того самого діалогу або монологу, що сприяє відпрацюванню елементів спілкування різних типів (у тому числі з опорою на більш впевненого партнера). Серед основних цілей навчання англійській мові окремо стоїть навчання вмінню вчитися, спрямоване на розвиток здатності ефективно користуватися навчальними можливостями, створеними навчальними ситуаціями та покликане розвивати самостійність у навчальній та професійній сферах [1, с. 6-7].

Соціокультурна компетенція також зазначається як невід'ємний компонент змісту програми навчання іноземних мов у ВНЗ культурно-мистецького профілю. Ця компетенція спрямована на «розвиток розуміння й тлумачення різних аспектів культури і мовної поведінки у різному середовищі, сприяє розвитку вмінь, характерних для поведінки в різних культурних і професійних ситуаціях та реагування на них.

Тобто перед викладачем іноземної мови, якій працює у ВНЗ культурно-мистецького профілю стоїть завдання більш глобальне, ніж просто навчити говорити, писати, читати іноземною мовою та сприймати її на слух, але й навчити стратегіям пошуку необхідної інформації та прогнозування, обробки інформації та її презентації у потрібній формі, а також навчити розуміти різницю у ключових цінностях, переконаннях та поведінці в українському культурному середовищі та європейському або американському культурному середовищі.

Оскільки культура тісно пов'язана з літературою, доцільним є вивчення автентичної художньої літератури країн, мова яких вивчається. Цей процес починається з критичного читання – сприйняття інформації та її аналізу на основі попереднього досвіду. В свою чергу, аналіз тексту передбачає уважне читання, розкладання на частини (власне аналіз) та обов'язкове сприйняття тексту як єдиного цілого (синтез), тобто розуміння того, що текст як єдина сутність – це щось набагато більше, ніж проста сума його частин. Таким чином, у процесі

попереднього обрання автентичної художньої літератури набуваються три ключові компоненти: проблемність, усвідомленість і цілеспрямованість.

Дослідники називають ряд причин, серед яких найважливішими є такі: автентичні художні тексти містять велику кількість соціокультурної інформації, вони надають приклад мовної творчості, а також ставлять цікаві проблемні ситуації, що є невід'ємним компонентом розвитку критичного мислення.

Література:

1. Дацків О.П. Система вправ для формування вмінь говоріння у майбутніх учителів англійської мови засобами драматизації / О.П. Дацків // Іноземні мови. – 2011. – № 2. – С. 22-28.

2. Лук'янова Л. Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід / Лариса Лук'янова; Українська асоціація освіти дорослих. – Київ: ТОВ «ДКС-Центр», 2017. – 148 с.

3. Сулаєва Н. В. Неформальна мистецька освіта майбутніх учителів: теоретичний аспект / Н. В. Сулаєва // Імідж сучасного педагога : Тов. «АСМІ», Полтава, 2012. – № 4 (123). – С. 3–7.

4. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Ефим Израилевич Пассов. – [2-е изд.]. – М.: Просвещение, 1991. – 222 с.

Педагогічні науки

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК НЕ ВІД'ЄМНИЙ КОМПОНЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Радчук Б.С.,

*студенти факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв імені Валентини Волошиної
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Специфікою мотиваційно-особистісного підходу до дослідження творчого мислення є вивчення мотиваційної сфери і якостей особистості суб'єктів із високими творчими показниками. Креативність визначається багатовимірним

явищем, що включає як інтелектуальні, так і не інтелектуальні фактори [2, с. 215].

Проблема розвитку творчих здібностей не є новою. Її досліджували психологи Л. Виготський, А. Маслоу, В. Моляко, А. Петровський, С. Раппопорт, Б. Теплов, П. Торенс, Е. Фромм, музикознавці Б. Асаф'єв, Л. Баренбойм, В. Медушевський, Є. Назайкінський, Б. Яворський та інші. Значний внесок у дослідження проблеми виховання та розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами мистецтва зробили педагоги Б. Асаф'єв, В. Верховинець, Н. Ветлугіна, Д. Кабалевський, М. Леонтович, Л. Масол, О. Пекота, Є. Печерська, О. Ростовський, Г. Тарасенко, Л. Хлебнікова, А. Щербо та інші.

Вчені вивчали та розробляли різні аспекти виховання та розвитку креативності: природу, компоненти, показники, умови, методи, прийоми, тощо. В наш час педагоги-практики І. Барановська, О. Демченко, Н. Казьмірчук, Т. Коваль, Н. Комісаренко, Л. Старовойт, О. Шикиринська продовжують вивчати особливості виховання та розвитку креативності молодших школярів в умовах нової української школи. Дослідники одностайні у думці, що різні мистецтва (музика, література, зображувальне мистецтво, театр, хореографія) стають для молодших школярів джерелом переживання радощів, відкривають світ краси, світ творчості, забезпечують багатство вражень та креативних дій.

На думку П. Торренса, креативність включає в себе підвищену чутливість до визначення цих проблем, до дефіциту або протиріч знань, дій з визначення цих проблем, до пошуку їх рішень на основі висунення гіпотез, до перевірки і зміни гіпотез, до формулювання результату вирішення. Ми можемо побачити, що для визначення креативності використовуються різноманітні тести дивергентного мислення, особистісні опитувальники, аналіз результативності діяльності. Під час навчання з метою покращення розвитку творчого мислення можуть використовуватись навчальні ситуації, котрі характеризуються незавершеністю або відкритістю для інтеграції нових елементів, з допомогою цього учнів заохочують до формулювання великої кількості питань.

Варто зазначити що обдаровані діти дуже швидко розвиваються в інтелектуальному плані та рано здобувають психомоторні навички. Як показує

практика та досвід науковців, у дитинстві такі малюки можуть бути більш вимогливими за своїх ровесників, адже вони дуже легко перезбуджуються.

Ще з самого малечку можна проспостерігати за тим, що ваша дитина може бути в майбутньому креативно розвиненою. Деяким признаками може бути те, що вона навчилася тримати голівку впродовж першого місяця життя та озвучувати два різні звуки упродовж 45 днів від народження, або навіть вимовити кілька перших слів ще до того, як їй виповниться один рік. Цікавим є спостереження, що такі здібні діти можуть навчитися говорити до дворічного віку або освоїти основи письма значно швидше за своїх ровесників.

Дуже часто можна з'ясувати, що словниковий запас обдарованих дітей є досить великим для їхнього віку. Вони також вирізняються неймовірною коротко- та довготривалою пам'яттю. Научно обгрунтованим та цікавим є той факт, що здібні діти дуже швидко вчаться та завжди тягнуться до знань.

Якщо ж говорити про співвідношення понять «творче мислення» і «творча особистість» вимагає подальшого вивчення, хоча відомо, що сукупність характеристик не вичерпує особистість як цілісність. Розвиток творчого мислення відбувається в контексті загального розвитку особистості. Окремі аспекти даної проблеми досліджуються як у вітчизняній, так і в зарубіжній психології. Дослідження зарубіжних психологів підтвердили висновок про те, що прояв креативності, з одного боку, не залежить від рівня розвитку інтелекту, а з іншого – креативність обов'язково припускає інтелектуальний розвиток вище за середній рівень, оскільки лише такий рівень може забезпечити основу творчої продуктивності. Існує думка про те, що обдаровані діти мають високі творчі показники і IQ вище 120 балів.

Хотілося б зазначити, що надвисокі показники дивергентного мислення можуть свідчити про креативну гіперкомпенсацію – тобто сформованість установки на "оригіналювання" як несвідома захисна реакція на прояви власної інтелектуальної неспроможності.

Саме тому можна вважати, що традиційні підходи до діагностування інтелектуальної обдарованості доводять, що високий рівень К, навчальних

досягнень, креативності не можуть бути індикатором інтелектуальної обдарованості. А тому було створено комплексні теорії інтелектуальної обдарованості, зокрема концепцію обдарованості Дж. Рензулі, за якою складниками обдарованості є:

- 1) інтелектуальні здібності вище середнього рівня. Мова йде про загальні та спеціальні здібності;
- 2) креативність;
- 3) висока мотиваційна включеність у завдання.

Прикладом компромісного підходу до критеріїв інтелектуальної обдарованості є пентагональна ("п'ятикутна") імпліцитна теорія обдарованості Р. Стернберга. На його думку, ідентифікація особистості як обдарованої можлива, якщо її інтелектуальна діяльність відповідає таким критеріям:

- а) критерій вищості – він свідчить про максимально високі показники успішності виконання певного психологічного тесту в порівнянні з іншими випробовуваними;
- б) критерій рідкісності - високий рівень рідкісної, нетипової діяльності для вибірки випробовуваних;
- в) критерій продуктивності - високі показники виконання тесту свідчать, що суб'єкт може реально щось робити в певній предметній галузі;
- г) критерій демонстративності - високі показники виконання певного тесту, неодноразове повторення їх під час інших валідних вимірювань у будь-яких альтернативних ситуаціях;
- г) критерій цінності - високий показник виконання відповідного тесту з урахуванням значення цієї психологічної якості в конкретному соціокультурному контексті.

Політ фантазії є складовою творчого процесу, забезпечується знаннями, підкреслюється здібностями і цілеспрямованістю, супроводжується емоційним станом. Уся діяльність компонентів психічної активності сприяє утворенню різноманітних цінностей в усіх сферах людської діяльності. Хотілося б зауважити що робота з обдарованими дітьми відбувається з допомогою

спеціальних програм, які акцентують увагу на певних сильних сторонах особистості. Методи та форми роботи з обдарованими дітками маю поєднувати між собою методами які використовуються для роботи з усіма учнями класу.

Література:

1. Абакумова Н.Н. Анализ и экспертиза обучающих программ: к проблеме эффективности дистанционного образования / Н.Н. Абакумова // Открытое и дистанционное образование. – М., 2002. – № 2(6). – 9 с.

2. Литвиненко С. Креативність як загальна здібність до творчості: сучасні підходи / С. Литвиненко // Збірник наукових праць полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Серія «Педагогічні науки». – Полтава, 2006. – Вип. 3(50). – С. 215-219.

3. Развитие образования в странах СНГ / Рос акад. образования. Ин-т теории образования и педагогики; под ред. В.А. Мясникова. – М., 2002. – Вып. 2: Дистанционное образование / Сост.: М.А. Джапарова, Н.В. Новожилова. – 63с.

УДК 378.147.88

Педагогические науки

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОСТРАНСТВЕННОГО ПРЕДСТАВЛЕНИЯ У СТУДЕНТОВ ВУЗОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИНЫ ИНЖЕНЕРНАЯ ГРАФИКА

*Савельева Т.С., Пустовой Д.С., Мацюк И.Н.,
кандидаты технических наук, доценты кафедры
конструирования, технической эстетики и дизайна
Национальный технический университет
«Днепровская политехника»,
г. Днепр, Украина*

Высокий уровень профессиональной подготовки специалистов – это один из основных показателей эффективности работы учебного заведения. Цель высшего учебного заведения – качественная подготовка специалиста для дальнейшей работы согласно выбранной им специальности.

Переход системы высшего образования Украины на четырехлетнее обучение уменьшил объемы учебной нагрузки по всем направлениям

обучения студентов, в т.ч. и по курсам начертательной геометрии и инженерной графики.

Если сегодня обучающийся в вузе по программе “Інженерна графіка” только после первых трех месяцев обучения начинает осваивать предмет, то уменьшение объемов изложения учебного материала по курсу начертательной геометрии и инженерной графики может привести к снижению уровня качества подготовки будущих специалистов. Для того чтобы сохранить качество подготовки технических специалистов, необходимо вносить коррективы в методику преподавания базовых инженерных дисциплин, сохраняя при этом требуемый программой подготовки специалистов уровень сложности выполнения студентами расчетно-графических работ и их объемы.

Сегодня преподаватели высшей школы стремятся расширять возможности традиционного обучения студентов совместив его с практикой применения специальных технологий, предлагая учащимся более широко применять при выполнении графических работ и построений компьютерную технику, мультимедийные технологии, использовать современные САД-системы (AutoCAD, Inventor, КОМПАС-3D и т.п.).

В учебной литературе последних лет по вопросам компьютеризации выполнения работ по инженерной графике и черчению накоплено много информации, в частности о роли наглядных изображений и пособий, применяемых в учебном процессе. В сегодняшних реалиях в связи с развитием 3D-моделирования применение компьютерных программ по техническому черчению в вузах на начальном этапе обучения, начиная с изучения студентами правил построения проекционных изображений значительно упростило восприятие учебного материала [1, с.59]. Обучение студентов не ограничивается традиционными методами подачи изучаемого материала, поскольку у будущего специалиста необходимо сформировать инженерное мышление, способность пространственного воображения для решения производственных задач [2, с.45].

На кафедре конструирования, технической эстетики и дизайна НТУ «Днепро́вская Политехника» активно используется в обучении студентов трехмерное моделирование при выполнении графических заданий по дисциплинам «Інженерна і комп'ютерна графіка», «Прикладна комп'ю-

терная графика», «Машиностроительное компьютерное черчение» и др.

В качестве примера при изучении темы «Простые разрезы» для выполнения графического задания студент получает от преподавателя индивидуальное задание, где по двум видам предмета необходимо применяя навыки компьютерного моделирования и проектирования, построить третью проекцию объекта, проставить все размеры и выполнить необходимые разрезы (рис. 1).

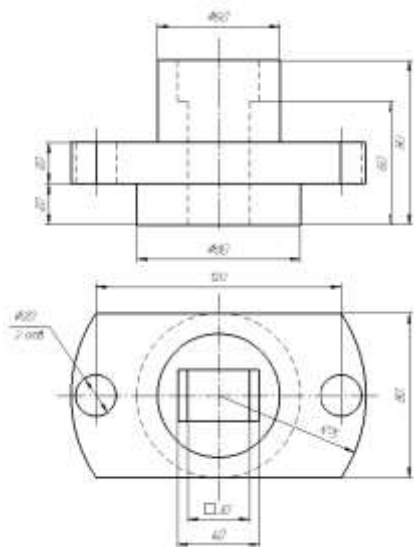

Рис. 1. Задание по теме «Простые разрезы»

Студент должен прочитать и понять условие графической задачи, мысленно представив пространственные формы объекта, которые приведены на заданном изображении, после чего выполнить необходимые построения на чертеже согласно условий задания. К сожалению, еще имеет место недостаточный уровень школьной подготовки учащихся по вопросам технического черчения, что не всегда позволяет студенту справиться с поставленной задачей. В данном случае задачей для преподавателя кафедры является оказание максимального содействия и помощи учащемуся в ознакомлении с базовыми понятиями использования компьютерных программ Autodesk AutoCAD, Autodesk Inventor и др., и контроль за их освоением, что способствует созданию у студента в процессе обучения пространственного представления об изображаемых объектах [3, с.51].

Для выполнения заданий, связанных с пространственным моделированием объектов, студента необходимо обучить созданию 3D модели детали или узла.

Это позволит ему видеть не только плоские проекции объекта, на прочтение которых уходит довольно много времени, но и понятные с первого взгляда трехмерные изображения указанных деталей, построенных на основе 3D-моделей. В данном случае перед выполнением задания по инженерной графике студенту целесообразно предоставить возможность ознакомиться с электронной моделью объекта.

На практических занятиях со студентами изучаются основы построения геометрических моделей, создание различных видов этих моделей, выполнение простых разрезов, сечений, а также практикуется построение аксонометрических проекций деталей и узлов с использованием компьютерных программ.

Приобретенные на практике знания дают возможность учащемуся самостоятельно создавать трехмерные модели деталей и узлов, выполнять необходимые разрезы и сечения (рис. 2), что дает возможность студенту получить более наглядное представление об изучаемом объекте, методике построения всех его видов разрезов на чертеже.

Рис. 2. 3D-модель детали с вырезом 1/4 части

Построение студентом заданной модели с применением полученных в ходе обучения навыков работы с САД-системами дает возможность студенту получить три вида детали, а также ее аксонометрическое изображение, таким образом полностью выполнив индивидуальное задание (рис. 3).

Таким образом в условиях сокращения времени обучения студентов в вузе целесообразно больше времени предусматривать на самостоятельную работу с использованием современных компьютерных средств и технологий мультимедийной среды.

В свою очередь возрастают и требования к преподавателям вузов, которые должны быть готовы предложить студенту методику грамотного использования

комплекса мультимедийных средств - от подготовки презентаций до выполнения виртуальных лабораторных работ на построение видов, разрезов и сечений деталей, обеспечить прохождение тестовых заданий на знание конкретных разделов начертательной геометрии и инженерной графики.

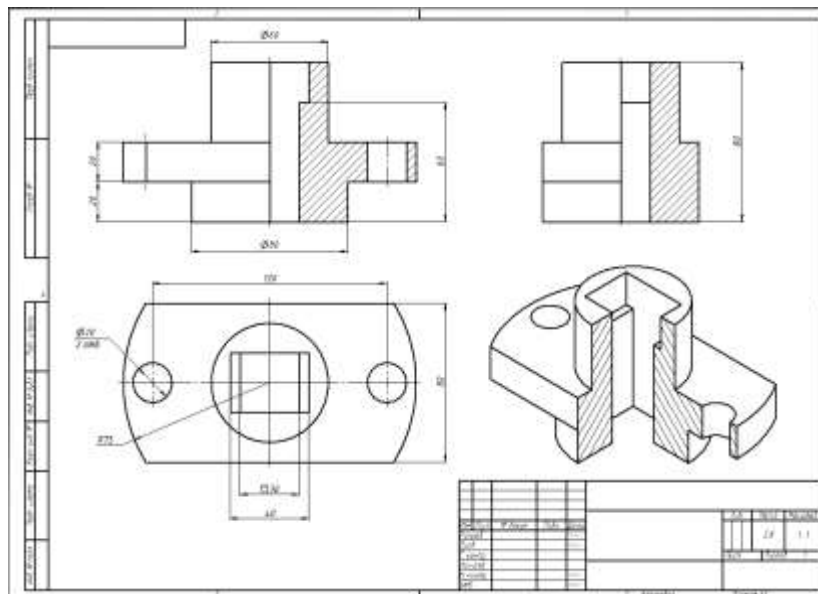

Рисунок 3. Пример выполнения чертежа детали

Задания, которые выполняет студент по инженерной графике, логично дополнить учебным материалом по выполнению технических расчетов узлов и соединений на прочность, технологичность соединения, обоснование выбора материала конкретного узла или детали.

Вывод. Комплексное использование в обучении студентов разнообразных графических методов работы с объектами с использованием прогрессивных технологий, применяемых сегодня в черчении и компьютерном моделировании деталей и узлов, способствует оптимизации процесса обучения и повышению качества восприятия технических дисциплин, что обеспечивает высокий уровень подготовки учащихся технических специальностей. Полученные в ходе изучения учебной программы, разработанной на кафедре конструирования, технической эстетики и дизайна НТУ “Дніпровська Політехніка” необходимые знания и технические навыки эффективно применяются студентами при выполнении графических заданий, курсовых и дипломных работ, что в дальнейшем позволит будущему инженеру профессионально применять полученные знания в производственной сфере.

Література:

1. Зелёный П. В. О роли наглядности при изучении образования проекционных изображений / П. В. Зелёный // Инновации в преподавании графических и специальных дисциплин : материалы 9-й Междунар. науч.-практич. конф. «Наука – образованию, производству, экономике», Минск, 24–28 октября 2011 г. : в 2-х ч. / под ред. П. В. Зелёного. – Минск : БНТУ, 2011. – С. 59–62.
2. Гобралев Н.Н. Инженерная графика: роль объемно-пространственного мышления при ее изучении/ Н.Н. Гобралев, Д.М. Свирепа, Н.М. Юшкевич // Инновационные технологии в инженерной графике. Проблемы и перспективы : материалы международной научно-практической конференции, Брест, 20 апреля 2016 г. – Брест 2016. С. 45-48.
3. Воробьева О.А. Активизация учебного процесса при создании чертежей деталей / О.А. Воробьева, Ю.А. Гуща, Ж.В. Рымкевич // Инновационные технологии в инженерной графике. Проблемы и перспективы: материалы международной научно-практической конференции, Брест, 19 апреля 2019 г. – Брест 2019. С. 51-53.

УДК 321.02

Політичні науки

ПЕРЕВАГИ ПРОБАЦІЙНОГО НАГЛЯДУ НАД ТЮРЕМНИМ УВ'ЯЗНЕННЯМ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ

Останчук К.О.,
*аспірантка факультету
політико-інформаційного менеджменту
Національний університет «Острозька академія»
м. Острог, Україна*

Суттєвим фактором оновлення українського кримінально-виконавчого законодавства та практики виконання покарань на початку 90-х років стала більш активна інтеграція України у світове співтовариство. У 1995 р. Україна вступила до Ради Європи, приймаючи на себе зобов'язання більш послідовно реалізувати у законодавстві та на практиці загальновизнані міжнародні норми, що складають

юридичну основу діяльності світового співтовариства, і насамперед - положення, що стосуються забезпечення прав і свобод людини і громадянина [1].

Історично зміст та сутність законодавчих змін підтверджують той факт, що одним із основних напрямків удосконалення кримінального, кримінально-виконавчого законодавства України є подальша гуманізація кримінального правосуддя стосовно соціально найбільш уразливих категорій населення - неповнолітніх, осіб похилого віку, жінок, які є вагітними, мають малолітніх дітей; осіб, які вчинили злочин невеликої, за певних умов - середньої тяжкості. Економія кримінально-правових заходів стосовно цієї категорії правопорушників відтворюється в постійному процесі пошуку дієвої системи таких заходів, яка б містила досить широкий перелік альтернативних засобів впливу на особу взагалі, в розширенні сфери застосування кримінальної відповідальності, яка не пов'язана із реальним відбуванням покарання [3].

Пробаційний нагляд має дуже суттєву відмінність з контролем за виконанням покарання пов'язаного з позбавленням волі. Ця відмінність полягає в тому, що він включає в себе як контроль, так і підтримку та надання консультацій. Рецидивна злочинність осіб, які відбувають покарання, не пов'язані з позбавленням волі складає близько двох відсотків [4].

Варто зазначити, що для колишніх засуджених «вихід на свободу» є гострою кризовою ситуацією, оскільки за час відбування покарання вони втрачають навички до вільного життя, починають боятися його. Звикаючи під час відбування покарання отримувати все від держави, такі особи не мають можливості для потрібної самореалізації та прояву активності, а звільняючись з установи, не звільняються емоційно, звикнувши залежати від керівної адміністративної сили [2].

На відміну від ув'язнення, особливістю служби пробації є цілеспрямована соціально-виховна та психологічна робота із засудженими, з широким залученням державних та громадських організацій.

Саме такий підхід має створити достатню правову базу для визначення мінімально необхідного обсягу кримінально-правових заходів як таких, що

дозволять досягти мети виправлення та запобігання новим злочинам з боку визначеної категорії осіб без реального відбування покарання.

Аналіз основних відмінностей та переваг застосування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі та покарання у виді позбавлення волі, наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Відмінності та переваги застосування різних видів покарань	
Відбування покарання без позбавлення волі	Відбування покарання у виді позбавлення волі
Для особи, яка вчинила правопорушення:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість змінитися без перебування у місцях позбавлення волі (ізоляції від суспільства), підтримка на шляху до змін. 2. Збереження сімейних стосунків та зв'язків у громаді. 3. Збереження роботи та житла. 4. Позитивний соціальний ефект: особа не втрачає соціальних зв'язків та шанс створити сім'ю. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тривале тюремне ув'язнення впливає на особистість людини, ускладнюючи її повернення до нормального життя в суспільстві. 2. Відсутність близьких та сімейних стосунків. 3. Втрата суспільних зв'язків. 4. Негативні зміни психіки, що проявляються в нездатності довіряти іншим.
Для суспільства (громади):	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Убезпечення громади від вчинення повторних злочинів. 2. Справедливе здійснення правосуддя: баланс між карою за вчинене правопорушення, відшкодування завданої шкоди та інтересами членів суспільства. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Негативні зміни особистості, які унеможливають до повернення в нормальне життя та становлять загрозу громаді. 2. Нездатність адаптуватися до суспільного життя, після звільнення з місць позбавлення волі.
Для держави:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Зниження злочинності (рецидивна злочинність не перевищує двох %). 2. Зниження кількості ув'язнених в місцях позбавлення волі. 3. Позитивний економічний ефект: залишаючись у суспільстві особа не втрачає роботу та сплачує внески у держбюджет. 4. Дотримання міжнародних стандартів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рецидив злочинності становить приблизно п'ятдесят відсотків та зростає після кожного наступного ув'язнення особи. 2. Утримання правопорушника у місцях позбавлення волі потребує значну частину державних коштів.

Служба пробації поважає права людини. Усі засоби виховного впливу повинні брати до уваги гідність особи, стан здоров'я, безпеку і благополуччя правопорушників, враховуються особливості особистостей правопорушників, їх особисті обставини і проблеми для того, щоб поводитися з ним справедливо. А виховна дія здійснюється без дискримінації за ознаками статі, раси, кольору шкіри, мови, віросповідання, фізичних вад, сексуальної орієнтації, політичних та інших поглядів, національного або соціального походження, приналежності до етнічних меншин, наявності власності та ін. Уся діяльність служби пробації і методи впливу на засуджених відповідають найвищим національним і міжнародним етичним професійним стандартам [4].

Література:

1. Міжнародні стандарти, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань та діяльності органів і установ виконання покарань: методичні рекомендації / уклад. О. В. Романюк, В. О. Човган. Біла Церква, 2016. 131 с. URL: <http://i-rc.org.ua/files/posibnik-mijnarodni-standarty.pdf>.

2. Пробація в Україні: другий шанс замість тюрми. URL: <http://www.fttc.com.ua/2018/07/probatsiya-v-ukraine-vtoroj-shans-vmesto-tyurmy/>

3. Сьомін С. В. Європейські правила пробації та реформування кримінально-виконавчої системи в Україні / Стратегічні пріоритети. 2014. (№ 2). С. 154-159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2014_2_23.

4. Ягунов Д. Філософія пробації: трансформація поглядів на сутність та цілі поводження зі злочинцями. Актуальні проблеми політики. Одеса. 2011. Вип. 41. С. 198–207.

ВПЛИВ ЗМІ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ: МАНІПУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ

Ясьмо О. В.*студентка факультету соціології та управління
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

В епоху інформаційно-технологічного прогресу люди кожного дня стикаються з будь-якими маніпуляціями: обіцянки світлого майбутнього від політичних лідерів в обмін на голос, погрози заради отримання певних послуг, шантажування звільненням з роботи тощо. Щодня ми опиняємося під впливом певної інформації і, відповідно, даємо зворотній зв'язок. Як не дивно, найголовніший інструмент у таких ситуаціях – це комунікація. Саме комунікація як взаємодія, обмін інформацією є потужною складовою в управлінні людською свідомістю на різних рівнях (міжособовий, внутрішньогруповий, міжгруповий, масовий). Суб'єкт політичного маніпулювання виробляє стратегію впливу на масову свідомість, стимулюючи бажану суспільну активність [2, с. 296]. У залежності від масштабу потрібного впливу використовуються конкретні політичні прийоми і технології. Посилення динаміки маніпулятивного впливу відбувається в умовах наростання соціальної напруги, кризових ситуаціях, а також завдяки процесам поляризації суспільства, що охоплюють ціннісно-ідеологічні та матеріальні аспекти [1].

Недарма кажуть, що ЗМІ – четверта гілка влади. Очевидно, що вони орієнтовані охопити аудиторію всіх рангів, незалежно від ступеня освіченості та обізнаності. Матеріал подається в доступному для розуміння навіть дітям форматі. Адже чим легше сприймається інформація, тим сильніше вона запам'ятовується і читачами, і слухачами, і глядачами. Спрощення сутності політичного й суспільного життя, використання кліше – усе це дозволяє донести до аудиторії актуальність певної проблеми та сформувану необхідну громадську думку.

Досить складно охопити всі перипетії громадської сфери, тому ЗМІ активно та вдало це використовують. Вони збирають матеріал і висвітлюють

подію так, як вигідно конкретному суб'єкту. Нерідко в новинах можна побачити скандал чи конфлікт, який показано й інтерпретовано так, щоб сформувати у глядача розуміння винуватця та потерпілого. Люди, не задумуючись про аналіз ситуації, відразу поширюють побачене, почуте чи прочитане серед своїх знайомих.

Усвідомлюючи всю складність політичного життя (права та обов'язки представників влади, функції політичних інститутів, розуміння правомірності дій деяких політиків тощо), ЗМІ можуть по-різному інтерпретувати певні рішення керівництва держави, прийняття законопроектів, висновки з брифінгів та референдумів. Вони спростовують зміст на публіцистичному рівні й розповсюджують в маси. А чи доцільно й достовірно передана основна думка і мета цих заходів – питання відкрите. Варто також зазначити, що ЗМІ іноді подають інформацію фрагментовано, не показуючи цілісної картини. Так приховуються деталі, які можуть докорінно змінити оцінку певної новини та надати їй суб'єктивності. Відтак, люди дізнаються лише позитивні або негативні риси якої-небудь події або нововведення, або аналізують ситуацію з точки зору тільки однієї зі сторін-учасниць.

Також не слід забувати, що ЗМІ бувають регіональні, приватні й державні. Ці фактори впливають на те, кому саме вигідні матеріали, які вони висвітлюють, на якому рівні й хто чинить тиск. Регіональні ЗМІ роблять акцент безпосередньо на подіях міста, області чи регіону. Цим користується місцеве самоврядування для відвернення уваги від нагальних проблем населення, формування думки про їх успішне вирішення в майбутньому, підняття авторитету міського голови та його команди тощо.

Державні ЗМІ охоплюють події регіонального, національного та світового масштабу. Зазвичай, вони зосереджені на подіях, які стосуються всього населення країни. Сфера маніпулювання збільшується в рази, а тому можуть ігноруватися деякі проблеми та ситуації або висвітлюватися в потрібному руслі. Однак, державні ЗМІ, на відміну від приватних, не так часто користуються засобами маніпуляцій. Установи, які працюють за стандартами, публікують фактаж без

будь-якої суб'єктивної оцінки. Приватні ж, звісно, набагато більше поширюють серед людей ту думку, яка вигідна їхньому власнику.

Отже, ЗМІ – ключовий інструмент в політичному маніпулюванні, адже інформація як зброя є однією з найвпливовіших складових в управлінні масовою свідомістю. Застосування різних прийомів і технологій (приховування, замовчування, спотворення, фальсифікація тощо) обумовлюється метою суб'єкта маніпулювання. В залежності від рівня та статусу ЗМІ змінюється масштаб впливу на аудиторію, можливості та шляхи використання політичних маніпуляцій.

Література:

1. Дубас О. Особливості політичного маніпулювання в інформаційному просторі України. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26658/22-Dubas.pdf?sequence=1> (дата звернення: 24.06.2020).

2. Прикладна політологія: навч. посіб / за ред. В. Горбатенка. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 472 с.

УДК 652

Природничі науки

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ САКРАЛЬНОГО ЛАНДШАФТУ НА ПРИКЛАДІ ХРАМУ МУЧЕНИЦЬ ВІРИ, НАДІЇ, ЛЮБОВІ ТА ЇХ МАТЕРІ СОФІЇ УГКЦ НА РОЗІ ВУЛИЦЬ І. МИКОЛАЙЧУКА – П. ОРЛИКА У М. ЛЬВОВІ

**Богомолова М.М., Цуняк А.М.,
Шаряк С.С., Галушка В.П.**
викладачі

Екологічного коледжу Львівського НАУ

Садове мистецтво України - це безцінна скарбниця художньої культури українського народу, що через дивовижні пейзажі природи впродовж багатьох століть несе велич славетної історії нашої держави.

Невпинне зростання міст і промислових центрів зумовили необхідність переведення зеленого будівництва на промислову основу [2]. Вивчення архітекторами властивостей і особливостей зелених насаджень дає можливість

ширше використовувати рослинний матеріал у формуванні оптимального для життя людини середовища.

Головну роль у формуванні неповторності й виразності ландшафту відіграє композиція рослинності, яка має об'єднати й привести до логічної завершеності всі його елементи та забезпечити комфорт і гармонію для зорового сприйняття.

Одним із проявів впливу ландшафту на ментальну карту людини є його сакральні уявлення. Сакральність є однією з тих підвалин, що детермінують смисли, які людина пов'язує з різними ділянками поверхні.

Визначальними елементами сакрального ландшафту у більшості випадків є культові споруди, проте рельєф місцевості, місце розташування також відіграють велику роль у його формуванні [1]. Рослинність, яка оточує сакральну споруду, є доповненням, її завдання підкреслити велич храму та особливість цього місця, відобразити та посилити відчуття святості, молитовності, зв'язку з іншим.

Питання зовнішнього ландшафтного облаштування храмового комплексу завжди були тісно пов'язані з архітектурним рішенням і визначались і диктувалися ним. Територія навколо храму має підготувати відвідувача храму, його почуття і настрої до молитовного спілкування. Ступаючи на доріжку, що веде до храму, людина має відчутти особливість цього місця, відволіктися від земних думок і налаштуватися на молитву. Ось чому озеленення сакрального ландшафту є надзвичайно складним і відповідальним завданням, яке вирішується індивідуально, залежно від рельєфу місцевості, архітектури храму, природно-кліматичних умов, національних традицій та релігійних уподобань.

Рослинність на території церкви повинна створити приємні умови для відвідувачів, підсилити емоційні відчуття, які людина переживає під час походу до храму, але водночас не відволікати від головної мети з якою люди приходять до церкви.

Ділянка храму мучениць Віри, Надії, Любові і їх матері Софії площею 0,8875 га знаходиться на землях Львівської міської ради. Із заходу ділянка межує з вул. Орлика, з північного сходу – вул. І.Миколайчука, з півдня – землі

гаражного кооперативу. Розташована на розі вулиць Миколайчука-Орлика.

Рельєф ділянки – спокійний, перепад висот по ділянці 2,0 м. Рівень залягання ґрунтових вод низький, паводковими водами не затоплюється. Екологічні умови району задовільні.

Під'їзди та підходи до території сформовані з боку вул. Орлика і вул. І. Миколайчука по існуючому проїзду.

Територія церкви огорожена кованою металевою огорожею та двома входами. Головний вхід на територію церкви розміщено зі західної сторони ділянки по проїзду з боку підходу і зупинок громадського транспорту з орієнтацією на вхід до новозбудованого храму. Ще один вхід такої самої орієнтації та сторони веде до каплички.

За межами огорожі церкви, зі заходу, передбачено стоянку автомобілів із розрахунку 2 машино-місця на кожні 50 місць місткості храму.

На території храму мучениць Віри, Надії, Любові та їх матері Софії знаходиться новозбудована церква, капличка, катехетична школа, фігура Матері Божої, шіпка, хрести, котельня з дровітнею та туалетом.

Форми основних елементів храму, його функціональні та декоративні елементи визначаються церковними традиціями і символікою. Будівля храму трикупольна, цегляна, хрестоподібної форми з габаритними розмірами в осях. Новозбудована будівля церкви призначається для молитовних зборів віруючих і складається з трьох основних частин: вівтаря, середньої частини – назви (храм вірних) і притвору, у якому розташовані допоміжні приміщення, ізольовані від молитовних приміщень храму.

Будівля храму має головний та службові (аварійні) входи (виходи). Для неповносправних біля центрального входу розміщені пандуси.

Для того, щоб побудувати ландшафтне середовище на гармонійних засадах, щоб створити куточок як витвір мистецтва, необхідно осягти закони та принципи формування ландшафтних композицій. Вплив ландшафтних композицій на відчуття людини є складнішим, ніж пейзажний живопис в результаті постійної динаміки змін рослинних об'єктів і стану атмосфери.

Основними напрямками вдосконалення досліджуваного об'єкту є:

- створення нових декоративних насаджень;
- закладання рокаріїв;
- організація благоустрою території .

Озеленення території дозволить раціонально використовувати простір і створити сприятливі умови для відвідувачів церкви та їх короткочасного відпочинку.

На території храму висаджено цікаві хвойні деревні види та їх форми, які гармоніюють з територією, добре вписалися в існуючий ландшафт і мають велику декоративну цінність та милують око кожного, хто тут побуває. Більше уваги при озелененні території храму надавалося новозбудованому храму, оскільки біля каплички та катехетичної школи вже є в наявності рослини і в подальшому вони будуть використані у проекті озеленення.

По периметру території вздовж кованої огорожі з західного боку, південно-східного, східного, а також біля майданчика Фігури Матері Божої та Хреста закладено живопліт з туї західної Смарагд (*Thuja occidentális f. Smaragd L.*). Між майданчиками, які є біля каплички, у рядовій посадці висаджено ялину сизу Аеберта Глобе (*Picea glauca f. Aeberta Globe Moench.*), тлом для якої буде декоративна кора.

Вздовж доріжки, що веде до каплички, з двох її сторін на газоні в рядовій посадці запроектовано туя західну Даніка (*Thuja occidentális f. Danica L.*). Така ж туя західна Даніка (*Thuja occidentális f. Danica L.*) буде висаджена вздовж огорожі поряд з асфальтним майданчиком на якому стоїть шопка.

Особливу увагу при озелененні та благоустрою території храму було приділено новозбудованій церкві, тому що на даний час там повністю відсутній благоустрій та озеленення не відповідає її потребам.

З двох боків центральної доріжки, що веде до будівлі храму, запроектовано вузькі рабатки з рядовою посадкою ялини сизої Аеберта Глобе (*Picea glauca f. Aeberta Globe Moench.*), фоном для якої буде декоративна кора.

На певній відстані від рабатонок закладено рокарії з низькорослих хвойних

рослин, каміння та декоративною корою і керамічною крихтою. Тут висаджено кипарисовик тупий Нана Ауреа (*Chamaecyparis obtusa* f. *Nana Aurea* M.), ялину сизу Блю Вандер (*Picea glauca* f. *Blue Wonder* Moench.), ялівець горизонтальний Блю Шіп (*Juniperus horizontalis* f. *Blue Chip* L.), ялівець горизонтальний Горден Карпет (*Juniperus horizontalis* f. *Golden Carpet* L.), ялівець звичайний Сентініел (*Juniperus communis* f. *Sentinel* L.), ялівець звичайний Споті Спредер (*Juniperus communis* f. *Spotty Spreader* L.).

По кутах центральної доріжки з двох боків ефектно будуть дивитися ялини голубі (*Picea pungens* f. *Glauca* Engelm.) у солітерних посадках.

На газоні між доріжками, які прокладено від храму до катехетичної школи, запроектовано альпійську гірку видовженої форми з використанням низькорослих хвойних рослин та камінням. Тут будуть рости: модрина японська Пендула (*Larix kaempferi* f. *Pendula* M.), сосна Гельдрейха (*Pinus heldreichii* f. *Smidtl* L.), сосна гірська Карстен (*Pinus mugo* f. *Carsten* L.), сосна гірська Хумпі (*Pinus mugo* f. *Humpy* L.), сосна гірська Пікобела (*Pinus mugo* f. *Picobello* L.), ялівець звичайний Аурея (*Juniperus communis* f. *Aurea* L.), ялина звичайна Пусх (*Picea abies* f. *Pusch* L.), ялівець горизонтальний Блю Шіп (*Juniperus horizontalis* f. *Blue Chip* L.), ялівець горизонтальний Голден Карпет (*Juniperus horizontalis* f. *Golden Carpet* L.), ялівець звичайний Хорпібрукі (*Juniperus communis* f. *Horribrookii* L.), ялівець прибережний Схлагес (*Juniperus conferta* f. *Schlager* L.). Фоном для них будуть кора та керамічна крихта. З двох боків від альпійської гірки на перетині доріжок солітерами запроектовано ялини колючі Маїголд (*Picea pungens* f. *Maigold* Engelm.), а ближче до каплички – ялину звичайну (*Picea abies* L.).

Рядову посадку із туї західної Даніка (*Thuja occidentalis* f. *Danica* L.), яка знаходиться біля катехетичної школи, доповнено такими ж рослинами у кількості дві штуки.

У південно-східній частині ділянки, поряд із катехетичною школою, між доріжками, створено дві цікаві групи із використанням двох форм – сланкої і пірамідальної. Центральною віссю двох груп відведено кипарисовику Лавсона

(*Chamaecyparis lawsoniana* L.). У першій групі біля нього висаджено ялівець звичайний Хорпібрукі (*Juniperus communis* f. *Horpibrookii* L.) та ялівець звичайний Репанда (*Juniperus communis* f. *Repanda* L.), а у другій – ялівець звичайний Сентінеел (*Juniperus communis* f. *Sentinel* L.) та ялівець звичайний Споті Спредер (*Juniperus communis* f. *Spotty Spreader* L.).

З північного, північно-східного та східного боків вздовж огорожі запроектовано в'їзну доріжку до котельні, яку відділяє від решти території рядова посадка ялини звичайної (*Picea abies* L.). Неподалік від неї, з північної сторони на газоні закладено дві ефектні групи. Ближче до воріт у груповій посадці запроектовано кипарисовик Лавсона (*Chamaecyparis lawsoniana* L.), киприсовик тупий Нана Ауреа (*Chamaecyparis obtusa* f. *Nana Aurea* M.), туя східна ф.куляста (*Thuja occidentalis* f. *Globus* L.), туя східна Ауреа Нана (*Thuja occidentalis* f. *Aurea Nana* L.), ялина голуба (*Picea pungens* f. *Glauca* Engelm.) та ялівець середній Блу Голд (*Juniperus media* f. *Blue Gold* L.). У другій групі пропоную посадити туї західні Смарагд (*Thuja occidentalis* f. *Smaragd* L.), туї східні Ауреа Нана (*Thuja occidentalis* f. *Aurea Nana* L.), ялівець віргінський (*Juniperus virginiana* L.), та ялівці середні Блу Голд (*Juniperus media* f. *Blue Gold* L.).

Особливо ефектною є група з хвойних рослин різної висоти та каміння, яка запроектована з тильної сторони будівлі церкви на газоні. Фоном групи буде декоративна кора те керамічна крихта. Тут висаджено кипарисовик Лавсона (*Chamaecyparis lawsoniana* L.), сосна гірська (*Pinus mugo* L.), туї східні Ауреа Нана (*Thuja occidentalis* f. *Aurea Nana* L.), туя західна Смарагд (*Thuja occidentalis* f. *Smaragd* L.), ялини звичайні (*Picea abies* L.), ялівець горизонтальний Блю Шіп (*Juniperus horizontalis* f. *Blue Chip* L.), ялівець горизонтальний Голден Карпет (*Juniperus horizontalis* f. *Golden Carpet* L.). Також з тильної сторони новозбудованої церкви вздовж напівкруглої доріжки запроектовано невисоку рядову посадку з туї східної Ауреа Нана (*Thuja occidentalis* f. *Aurea Nana* L.) та ялини звичайної Пуст (*Picea abies* f. *Pusch* L.), які висаджено почергово.

Значне місце в ландшафтному оформленні території церкви займає газон. Він має важливе санітарно-гігієнічне значення - зелений колір заспокоює

нервову систему, зменшує втому, підвищує працездатність. Газон має також естетичне значення, оскільки є фоном (тлом) для створення композиції з квітів, дерев та кущів. На території храму запроектовано звичайний садово-парковий газон, а біля катехетичної школи - спортивний. Спосіб створення газону - посів насіння газонних трав, використовуючи травосуміш з насіння таких трав, як тонконіг лучний, райграс пасовищний, вівсяниця лугова, костриця червона, мітлиця тонка.

Важливим напрямом з вдосконалення даного об'єкту є благоустрій території, що передбачає розмітку дорожньо-стежкової мережі, освітлення території, встановлення малих архітектурних форм. На території храму запроектовано покриття з декоративної бруківки та використання певного візерунку трьох кольорів, функціональне, і декоративне освітлення, стаціонарні і переносні лавки та урни.

При огляді території храму мучениць Віри, Надії, Любові та їх Матері Софії у Шевченківському районі м. Львова і прийняті проектних рішень були зроблені такі висновки:

- Озеленення сакрального ландшафту має виокремити його з навколишнього середовища, відмежувати від буденного життя, підкреслити його особливість [3].

- Вибір способу ландшафтного облаштування культової споруди залежить від особливостей архітектури храму, рельєфу місцевості, довкілля, рослинності, конфесійних традицій.

- Для храму характерними рисами є органічна єдність храму та навколишньої природи, ландшафтний стиль садово-паркового будівництва, підкреслення значущості сакрального місця декоративними рослинами і квітковим оформленням.

- Формування сакрального ландшафту біля храмового комплексу спирається на українські традиції [3], але водночас є унікальним завдяки використанню рокаріїв, альпійської гірки, як способу трансформації рельєфу для виокремлення храму з навколишнього середовища, піднесення його над повсякденністю.

- Композиція насаджень включає різні групи дерев: ландшафтоутворюючі, супроводжуючі, хвойні. Поряд з місцевими породами передбачено посадку багатьох порід-екзотів.

- При створенні композиції ландшафтної архітектури дотримано фіто цено-тичного принципу, тобто взаємного впливу дерев, чагарників, що входять до складу композиції. Саме такі комбінації і будуть створювати ценози даної ділянки.

- Підбір порід дерев і чагарників для території церкви відповідає не тільки високим санітарно-гігієнічним і архітектурно-художнім вимогам, а й біологічній стійкості, яка забезпечуватиме їх довголіття.

- Створення рокаріїв із вкрапленням хвойних декоративних дерев та кущів дозволило підкреслити особливість, незвичайність і екзотичність цього сакрального місця, його піднесеність до неба.

Для озеленення храмового комплексу використано значну кількість видів та культиварів голонасінних рослин. Підбираючи рослини, передусім було використано види та декоративні форми, які б органічно вписалися в цей ландшафт і не порушували його цілісності та гармонії. Перевагу надано хвойним видам, які мають оригінальну форму крони, забарвлення тощо. Таке ландшафтне оформлення виявилось доречним, оскільки відповідає архітектурі храму та замовленню настоятеля храму мучениць Віри, Надії, Любові та їх матері Софії у м. Львові.

Література:

1. Кучерявий В.П. “ Озеленення населених місць ” Підруч. -Вид. 2-ге. - Львів: Світ,2008.-456 с.: іл. Бібліограф. с 450.

2. Крижанівська Н.Я. «Основи ландшафтного дизайну» : Підручник. - К.: «Ліра-К»,2009.-218 с.

3. Роговський С.В. Особливості формування та озеленення сакрального ландшафту на прикладі храмового комплексу в селі Буки Сквирського району Київської області / С.В. Роговський // Науковий вісник НЛТУ України: зб-к наук.-техн. праць. - Львів: РВВ НЛТУ України, 2011. - Вип.21.9. - С.44-49.

HYDROGEOCHEMICAL CRITERIA FOR SEARCHING HYDROCARBONS IN THE GEOLOGICAL STRUCTURES OF THE DNIPROVSK-DONETSK BASIN

Havryliuk O. V.,

*lecturer department of soil mechanics,
foundations and engineering geology*

*O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv,
Kharkiv, Ukraine*

Hydrogeochemical methods for the search for hydrocarbons are based on the identification of specific indicator elements in the groundwaters that make it possible to predict the presence or absence of hydrocarbon deposits. One of the hydrogeochemical criteria for the presence of hydrocarbon deposits is an increased concentration of halogens, namely iodine and bromine. The presence of bromine and iodine in groundwaters characterizes the specific hydrogeological and geochemical conditions in which the formation of oil and gas deposits occurs [1, 2].

During hydrogeochemical studies of the Dnieper-Donetsk basin, elevated levels of iodine and bromine were detected. Elevated levels of elements are observed in the groundwaters of oil and gas bearing geological structures (Shebelinskaya, Spivkovskaya, Balakleevskaya, Shevchenkovskaya and other structures). It has been established that groundwaters, in which hydrogeochemical anomalies of bromine and iodine are recorded, are waters of sodium chloride composition with high salinity (more than 200 mg/dm³) and alkalinity (pH 7,8–9,0), confined to anticlinal structures and zones of deep faults. The most contrasting anomalies of bromine and iodine in the area are located in the upper parts of the anticlinal structures, which are controlled by faults. The main hydrocarbon deposits are concentrated in these zones. Heat and mass transfer processes occur in the weakened zones of tectonic disturbances, the main agent of which are groundwaters. These waters are enriched with iodine, bromine, fluorine and other trace elements, due to which complex anomalies are formed, in which bromine and iodine occupy a leading position. Such a joint finding of hydrocarbons and underground brines enriched with bromine and iodine occurs due to their identical migration routes [3, 4].

An analysis of the patterns of distribution of iodine and bromine in the groundwaters makes it possible to talk about the prospects of using hydrogeochemical criteria as search signs of hydrocarbon deposits.

Literature:

1. Sujarko, V. G., Zagnitko, V.M., Lysychenko, G.V. (2010). Strukturno–geohimichni kryterii' prognozuvannja skupchen' vuglevodniv (na prykladi Zahidno–Donec'kogo grabenu). – Kyev: Salyutis, 83.

2. Bartashevich O. V., Zorkin L. M. , Zubarev S.L. (1980) Geohimicheskie metodyi poiskov neftyanyih i gazovyih mestorozhdeniy. – M: Nedra, 300.

3. Gavryljuk, O. V. (2017) Formirovaniye gidrogeokhimicheskikh anomaliiy broma v podzemnykh vodakh yugo-vostochnoy chasti Dneprovsko-Donetskoj vpadiny //Journal of Kharkov National University VN Karazin. Series: «Geology. Geography. Ecology», 40 (1098), 35-37.

4. Suyarko V. G., Gavry`lyuk O. V. (2019) Anomaliyi jodu u pidzemny`x vodax pivnichno-sxidnoyi chasty`ny` Dniprovsk`ko-Donecz`kogo vodonapirnogo basejnu// Poshukova ta ekologichna geoximiya, 1 (20), 10-17.

УДК: 630*4

Природничі науки

ПОШИРЕННЯ СОСНОВОГО ШОВКОПРЯДА (*DENDROLIMUS PINI* L.) В
СОСНОВИХ НАСАДЖЕННЯХ УКРАЇНИ

Карнович М. С.,

аспірант

Дрозда В. Ф.,

д. с.-г. н., професор, заслужений винахідник України

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

Україна, м. Київ, вул. Героїв Оборони 15

У зв'язку з погіршенням кліматичних умов спостерігається масове ослаблення деревних порід. Для сосни звичайної (*Pinus sylvestris* L.) одним з найнебезпечніших є сосновий шовкопряд (*Dendrolimus pini* Linnaeus, 1758, ряд *Lepidoptera*, родина *Lasiocampidae*) [7, с.116].

Вогнища розмножень соснового шовкопряда виникають: в чистих сухих сосняках з повнотою середніх значень, які розташовані на височинах; в борах-зеленомошниках; в соснових культурах 12–40 річного віку різної повноти; на сухих бідних ґрунтах староорних і пісках, ізольованих від природних соснових лісів [11].

Гусінь фітофага живиться хвоєю поточного року влітку, а також бруньками та молодими пагонами у роки масового розмноження [8]. За нашими дослідженнями, одна гусениця соснового шовкопряда за період свого розвитку з'їдає в середньому 650–750 хвоїнок, з них 540–590 після зимівлі [3].

Гусениці соснового шовкопряда характеризуються значною трофічною активністю, яка супроводжується втратою хвої, ослабленням дерев, внаслідок якого відбувається часткове або повне всихання дерев та насаджень [5, с.56].

Одноразове об'їдання крони дерев призводить не тільки до втрати приросту одного чи кількох років, а й викликає суховершинність, або іноді і повну загибель дерев. Найбільш інтенсивно насадження об'їдаються навесні та влітку [12].

Масовий літ метеликів спостерігається в червні – липні та триває 30–40 днів [1, с.27]. Метелики літають увечері та вночі [9, с.148], можуть літати на значні відстані [1, с.27]. Вдень імаго сидить нерухомо на стовбурах і гілках дерев. Через 7–10 днів після спарування самиці відкладають яйця відкрито купками на хвою сосни, а при масовому розмноженні – на гілки і стовбури дерев [4 с.66; 2]. Відкладення яєць триває близько трьох діб, після чого метелик гине [9, с.148]. Зазвичай в одній кладці нараховується 11–20 і більше яєць [6, с. 267].

Плодючість соснового шовкопряда зв літературними джерелами становить від 20 до 450 яєць [4 с.66; 1 с.27; 10 с.102].

Зимують гусениці соснового шовкопряда в третьому та четвертому віці у листовому опаді, моховому покриві, на поверхні ґрунту чи ґрунті на глибині до 7 см [6, с. 267].

Спалахи соснового шовкопряда виявлені в останнє десятиліття у трьох лісгоспах: Трушівському лісництві ДП «Чигиринське л/г» (Черкаська обл.) на площі 1300 гектарів [13], Шевченківському лісництві ДП «Димирське л/г» на площі 217,5 га [12] та в Леонівському лісництві ДП «Іванківське л/г» на

площі 1000 га [16] (Київська область).

З метою виявлення стану розвитку гусені соснового шовкопряда у квітні 2020 року працівниками державної лісової охорони Чигиринського лісгоспу було проведено лісопатологічне обстеження насаджень методом околоту в осередку соснового шовкопряда в Трушівському лісництві. Було встановлено, що щільність шкідника в обстежених насадженнях – від 10 до 90 особин на 1 дерево. При такій щільності ступінь об'їдання хвої може перевищити 50% [14]. У Трушівському лісництві обробили 500 га лісу від фітофага [15].

Хімічний обробіток лісів Чигиринського лісгоспу здійснювали у 2012, 2013, 2014 роках. Тоді винищувальні заходи проводилися на площах понад 8 тисяч гектарів і осередки поширення шкідників вдалося зупинити [13].

Хімічну обробку лісових насаджень Шевченківського лісництва загальною площею 217,5 га було проведено в таких кварталах 24, 25, 32, 33, 34, 35, 41 [12].

З метою: визначення щільності заселення дерев сосновим шовкопрядом та стану розвитку гусені. В осередках виявлення шовкопряда нами разом з лісовою охороною підприємства ДП «Іванківське л/г» (Леонівського лісництва) та інженером ОЗЛ Чалим Валентином провели обстеження насаджень. Обстежували соснові насадження віком 40–80 років. Шляхом околоту модельних дерев з відносно розвинутими кронами встановлено, що найбільш заселеними були наступні квартали: 50, 51, 60, 61. Під час проведення обстежень було оцінено загальний санітарний стан насаджень та визначено дефоліацію на час обстеження, яка становила 25–40 %. Відносна щільність соснового шовкопряда становила від 5 до 12 гусениць шовкопряда на 1 дерево.

У результаті досліджень встановлено, що чисельність фітофага знаходиться на межі відчутної загрози. Його осередок перейшов у другу фазу розвитку – наростання чисельності. Саме у цій фазі потрібно проводити винищувальні заходи, щоб не допустити збільшення його чисельності.

Література:

1. Аверкиев И.С. Атлас вреднейших насекомых леса. Москва: Лесн. пром.-сть, 1984. 72 с.

2. Анфініков М. О., Лісовський А. В. Хвороби дерев, кущів, чагарників. м. Лебедин. 2010. 63 с.
3. Дрозда В. Ф., Карпович М. С., Гойчук А. Ф. Спосіб захисту хвойних лісів від лускокрилих фітофагів. Патент України, № 125014, Опубл. 25.04.2018, Бюл. № 8.
4. Завада М.М. Лісова ентомологія. Київ: Видавничий дім Вінніченко, 2017. 377 с.
5. Карпович М. С., Дрозда В. Ф. Технологічні особливості біологічного захисту соснових насаджень від соснового шовкопряда (*Dendrolimus pini* L.) в лісах Черкащини. Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Серія: *Фітопатологія та ентомологія*. 2019. № 1-2. С.56–64
6. Карпович М. С., Дрозда В. Ф. Особливості біології, екології соснового шовкопряда (*Dendrolimus pini* Linnaeus, 1758) у соснових насадженнях Полісся. *Таврійський вісник*. 2020. №112. С. 265–275
7. Краснов В. П., Ткачук В. І., Орлов В. В. Довідник із захисту лісу. Київ: Еко-інформ, 2011. 528 с.
8. Мешкова В. Л. Історія і географія масових розмножень комах-хвоєлистогризів. Харків: Майдан, 2002. 244 с.
9. Окрушко С. Є., Вергелес П. М. Хвороби і шкідники лісових та садово-паркових культур. Навчальний посібник. Вінниця 2020. 244 с.
10. Тимченко Г. А., Авраменко И. Д., Завада Н. М. Справочник по защите леса от вредителей и болезней. Киев: Урожай 1988. 222 с.
11. Сосновий шовкопряд '*Dendrolimus pini*'. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.biochemtech.com.ua/sosnoviy-shovkopryad-dendrolimus-pini/> (дата звернення 25.06.2020)
12. Шкідники не знають кордонів. [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://dymerlg.com.ua/no_cache/pres-sluzhba/novina/article/shkidniki-ne-znajut-kordoniv.html (дата звернення 24.06.2020)
13. Комаха-шкідник нищить насадження сосни на Чигиринщині. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.openforest.org.ua/140040/> (дата звернення 24. 06. 2020)

14. На Чигиринщині сосновий шовкопряд нищить насадження – лісівники проведуть хімічний обробіток, проте лише на частині площ.[Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://lis-ck.gov.ua/?p=22086>. (дата звернення 30.06.2020)

15. 500 гектарів лісу у Трушівцях обробили від шкідників.[Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://suspilne.media/35013-500-gektariv-lisu-u-trusivciah-obrobili-vid-skidnikiv/> (дата звернення 25. 06. 2020)

16. Сосновий шовкопряд Іванківське л/г.[Електронний ресурс].Режим доступу: <https://www.facebook.com/ivankivlis/posts/2304275379865048/> (дата звернення 25.06.2020)

УДК 34.05

Юридичні науки

ПОРІВНЯННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ УКРАЇНИ

*Антропов Б. О.,
курсант, факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Науковий керівник Лопатєва О. М.,
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки, викладач курсу вогневої підготовки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

В Україні для поліцейських застосування вогнепальної зброї є проблемною дією, з можливими негативними наслідками для самого поліцейського. Оскільки в наш час, розуміння про застосування вогнепальної зброї дуже відрізняється від зарубіжних країн, тому слід зазначити про актуальність проблем застосування вогнепальної зброї поліцейськими України на відмінну в зарубіжних країнах. Серед дослідників, науковців та різних фахівців правових наук, сучасне ставлення до зброї можна поділити на дві групи: одна група, яка за контроль над вогнепальною зброєю, а друга група виступає за вільне носіння зброї.

Повертаючись до проблематики застосування вогнепальної зброї, то більшою мірою вона полягає у незахищеності поліцейського законом який вже застосував вогнепальну зброю. Оскільки в Україні діє чітка рамка, а саме закон який регулює застосування вогнепальної зброї поліцейським, то коли український поліцейський у конкретній ситуації застосував вогнепальну зброю, у сучасності це може нести різноманітні наслідки, наприклад: поранення, пошкодження чужого або іншого майна, смерть, це зрозумілі наслідки, але існує такий наслідок як критика громадськості, яка стоїть на стороні гуманізму і цей наслідок має великий вплив на авторитет всієї поліції України.

На сьогоднішній день реформування різних галузь права є дуже актуальною, і тому розглянувши інші країни, та порівнявши їх конкретно у сфері застосування вогнепальної зброї, ми зможемо вирішити проблему незахищеності поліцейських які піддалися критиці гуманізму. Сама зброя в Україні, більшою мірою, перебуває під контролем держави, але це зовсім не означає, що зброя є недоступною для громадян, прикладом є застосування зброї виключно з метою полювання. Стосовно застосування вогнепальної зброї поліцейським, його частіше всього осуджують за не правомірне застосування. Якщо звернути увагу на застосування вогнепальної зброї поліцейських в США порівняно із застосуванням зброї поліцейських в Україні можна побачити протилежне у сфері обігу, застосування і зберігання самої зброї. Дивлячись на США, ця країна тримається політики щодо вільного носіння зброї. У США існує право на зберігання і носіння зброї громадянами, реаліями в наш час це право окремо охороняється конституцією США та багатьма конституціями штатів, які надають право на володіння зброєю для індивідуального використання, як засіб для особистого захисту. Із цього, вже помітна велика різниця між самими країнами, оскільки Україна станом на 2020 року не має таких положень у конституції, а також власне самого закону, який би регулював обіг цивільної вогнепальної зброї. Але, порядок придбання та реєстрації зброї визначено «Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної,

холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» затверджено Наказом МВС від 21.08.1998р. № 622[3]. І тому, в українських зброярських магазинах сьогодні, реально придбати зброю. Ключовим питанням є лише фінансові можливості особи придбати той, чи інший зразок, але, вся вона вказується як «мисливська», тобто вважається, що вся придбана зброя буде використовуватися виключно з метою полювання. На мою думку, сама ця відмінність є причиною, яка регулює ступінь рівню застосування поліцейським зброї. Оскільки, у США людина має право на носіння і зберігання зброї, а також право на її застосування відразу ж у разі загрози свого життя, таким чином вона відстоює свої права, честь та гідність. На самперед, саме із-за цього права, американські поліцейські більш агресивно застосовують зброю. Також варто відмітити, як вище зазначено що український поліцейський застосовує вогнепальну зброю як найбільш суворий захід примусу, тобто це останнє що поліцейський може застосувати проти злочинця. Порівняно з американським відповідником, рівень силової протидії відповідає рівню DeadlyForce, тобто такого, який може призвести до смерті за допомогою зброї. Також американський поліцейський, як і український, має використовувати вогнепальну зброю тільки у визначених випадках [2, с. 36].

Стосовно випадків, коли саме поліцейський може застосовувати вогнепальну зброю, я звернувся за посиланнями до чинних законів. Український поліцейський, зокрема, має право застосувати зброю для відбиття нападу на нього, членів його сім'ї, захисту інших осіб, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю та для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі. Також передбачено протидію із зброєю під час відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення, затримання особи під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, яка намагається втекти, для зупинки транспорту шляхом його пошкодження. Важливо зазначити, що в усіх випадках межа дій правопорушника має бути об'єктивно не-

безпечною і нести безпосередню загрозу життю і здоров'ю людей [1]. Параметри використання зброї «DeadlyForce» обумовлюються для американського поліцейського «об'єктивною розумністю» для захисту себе або інших людей від смерті та тяжких тілесних ушкоджень, а також для запобігання втечі злочинця. Перед застосуванням зброї поліцейський за можливості попереджає про її використання вигуком: «Поліція! Стояти (Stop), або я буду стріляти!». Це корелюється із відповідними приписами українського законодавства, яке встановлює можливість використання зброї після попередження, але із виключеннями в разі неможливості попередження про її застосування [2].

Підводячи підсумки, для того щоб знизити негативними наслідками для самого українського поліцейського, а саме критики, не потрібно легалізувати повністю зброю, а треба реформувати випадки застосування зброї. Також, треба взяти у розробку та до уваги те, що в США застосування зброї несе собою поняття «DeadlyForce» - який може призвести до смерті за допомогою зброї, що відрізняється від поняття, найбільш суворий захід примусу, тим що в Україні всі ці вимоги апелюють виключно до закону, а в США встановлюються за необхідністю і корелюються щорічно із певними уточненнями у відповідь на реальні потреби суспільства та громадян у захисті.

Література:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/print1502963361252471> [Дата звернення: 22.05.2020]
2. LasVegasMetropolitanPoliceDepartment.URL: <http://www.lvmpd.com/enus/InternalOversightConstitutionalPolicing/Documents/Use-of-Force-Policy-2017.pdf>. 36 с. [Дата звернення: 23.05.2020]
3. Наказ МВС від 21.08.1998р. № 622 [Дата звернення: 23.05.2020]

ЗНАЧЕННЯ МИРОВОЇ УГОДИ ТА МЕДІАЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Максимчук Б. Я., Лук'янець Б.Р

курсанти 2-го курсу ФПФСР

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник: Круглова О.О.

викладач кафедри цивільного права та процесу

В Українському фольклорі існує таке жартівливе прислів'я – «Коли усюди сама згода, здається кращою й погода». Так, ми повністю з ним згодні, скільки б часу, грошей, можливостей можна було б не втрачати, якби в кожній ситуацію люди вміли знаходити компроміс. Ми твердо впевнені, що актуальність цієї теми є вічною. Ще давні римські юристи античності присвячували свій час даній проблематиці, оскільки вже тоді судові процеси проводилися на основі змагальності сторін. Це зобов'язувало обидві сторони навіть при законності своїх вимог надавати докази, яких іноді вони не мали. Розуміючи вимоги претора чи судді щодо надання доказів, сторона, щоб не втратити грошові кошти, чи майно, відносно якого відбувається спір, пропонувала іншій стороні укласти мирову угоду за рахунок певних уступок. Таким чином мирова угода як спосіб вирішення спірних питань набула популярності і доволі широко застосовувалась в античному світі.[1]

Мирова угода сторін регламентується ст.207 Цивільно-процесуального кодексу, на мою думку, законодавець чітко встановив визначення та процесуальний порядок реалізації цього важливого інститута. Проте якщо спостерігати тенденцію еволюції цивільного судочинства зарубіжних країн, можна спостерігати такий інститут, як медіація (від лат. Mediation) - це процес переговорів, який здійснюється за допомогою незалежного нейтрального кваліфікованого посередника – медіатора. Медіатор надає сторонам спору допомогу в аналізі конфліктної ситуації таким чином, щоб вони мали змогу

самостійно обрати такий спосіб вирішення суперечки, який відповідатиме інтересам обох сторін. [2]

На нашу думку, запровадження такого інституту, як медіація буде ефектно добавляти мирову угоду у цивільному судочинстві та покращить якість вирішення цивільних спорів, що в кінцевому результаті задовольнить сторони та підвищить імідж цивільного судочинства.

Основою до такої форми вирішення цивільних спорів повинні стати юридичні вузи та факультети, в яких готували б до такої роботи майбутніх суддів-медіаторів, які б глибоко вивчали психологію, риторичку, етику тощо. Такі підходи привнесли б реальну спеціалізацію в суди першої інстанції, дали б необхідну судову практику молодим суддям. Це дало б реальну віддачу не лише в питаннях оперативності розгляду цивільних справ, а і справедливості їх вирішення з усуненням конфліктних ситуацій між людьми не лише в питаннях шлюбно-сімейних чи трудових, а й житлових, земельних, фінансових спорів, де дійсно на сьогодні є великі проблеми. Саме медіативні технології, як правило, приводять сторони до укладення мирових угод, оскільки такі технології будуть прищеплювати людям смак до примирення.

Сьогодні ми та наші друзі, що отримуємо в одному із кращих вишів фах правоохоронця і правника, активно працюємо над вдосконаленням знань з психології, риторички, етики і т.д. та проводимо агітаційну роботу з необхідності вивчення цих наук. Адже ми віруємо, що для побудови дійсно високоморальної, демократичної, соціально-правової держави потрібно проявляти активність та розвиватися в усіх можливих напрямках.

Література:

1. «Мирова угода у цивільному судочинстві: історико-правовий аспект та перспективи розвитку», М.М. Ясинок, ст. 46.

2. «Медіація в цивільному процесі: перспективи запровадження в Україні», Мамницький В.Ю., Белей О.В., Дулепа В.П., ст. 59.

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ ЗІ ЗЛОЧИНЦЯМИ ПРИ ЗАХОПЛЕННІ ЗАРУЧНИКІВ

Широкоступ К.М.

аспірант

Київського університету права НАН України

м. Київ, Україна

Вступ. Захоплення заручників у разі вчинення злочину - явище, що існує на протязі довгого часу, але масового характеру воно набуло в останні два - три десятиліття. Зростаюча кількість таких явищ можна пояснити тільки хибним уявленням злочинців про те, що всі виниклі проблеми можна вирішити за допомогою заручництва. Коли органи внутрішніх справ отримують повідомлення про вчинення злочину із захопленням заручників, оперативно вживаються необхідні заходи локалізації місця злочину і обмеження сфери діяльності злочинців шляхом нейтралізації їх здатності заподіяти кому-небудь шкоду.

Виклад основного матеріалу. Існує кілька варіантів реагування правоохоронних органів на подібні явища і вирішення даної ситуації:

- 1) застосування сили з використанням фактора раптовості;
- 2) проведення переговорів;
- 3) задоволення вимог злочинців.

У нашій країні проблема захоплення заручників і наукове обґрунтування ведення переговорів з злочинцями виникли відносно недавно - в 80-х роках минулого століття в зв'язку з почастищенням випадками захоплення повітряних і морських суден, транспортних засобів, викрадення людей з метою отримання викупу або будь-якої іншої матеріальної або нематеріальної вигоди. [1, с. 35]

Майже в кожному подібному випадку доводилося вступати зі злочинцями в переговори, метою яких були збереження життя і здоров'я заручників, попередження та розкриття злочинів. Злочини з захопленням заручників становлять небезпеку і для самого злочинця, і для захоплених ним осіб.

Найбільш виправданим і результативним засобом ліквідації захоплення заручників стала тактика гнучкого реагування в поєднанні з розумним веденням переговорів зі злочинцями. Адже більш ніж в половині випадків заручники були звільнені саме при проведенні переговорів.

Практичний досвід показав, що здебільшого успіх дій зі звільнення заручника і затримання злочинців залежить від якісного психологічного забезпечення проведення переговорів із заручниками, під якими слід розуміти вимушене спілкування уповноважених осіб зі злочинцями і / або їх представниками, метою якого є врегулювання виниклого конфлікту шляхом досягнення вигідних для обох сторін домовленостей, що стосуються зменшення або повного припинення суспільної небезпеки, відмови від заподіяння шкоди, отримання значимої оперативної інформації.

Перед уповноваженими на ведення переговорів особами ставляться такі цілі, як:

- 1) збереження життя і здоров'я заручників;
- 2) схиляння злочинців до відмови від вчинення злочину;
- 3) звільнення заручників;
- 4) зниження вимоги злочинців;
- 5) затягування часу для підготовки силових операцій;
- 6) добування інформації для підготовки та проведення силових операцій;
- 7) створення сприятливих умов для проведення силової операції. [2, с. 297]

Виділимо наступні етапи переговорного процесу:

1. Підготовчий, може називатися діагностичним або розвідувальним.

Основні завдання - розібратися з ким ведуться переговори, дізнатися характеристику даного злочинця, які допоможуть встановити його особистість, які вимоги, хто і скільки заручників захоплено. Повинен бути визначений спосіб ведення переговорів зі злочинцем - безпосередній контакт, аудіо- та відеозв'язок, листування, кожен з даних варіантів повинен бути технічно забезпечений, щоб не виникало проблем з відсутністю зв'язку з злочинцем.

Початковий етап на практиці є найбільш складним. Особі котра буде

проводити переговори належить вибрати тактику майбутніх переговорів.

Виділяють дві основні:

1) відмова від будь-яких поступок, заснована на тому, що у злочинців, які захопили заручників однакова реакція, до того ж ніхто не може гарантувати те, що злочинці добровільно відпустять заручників і здадуться, коли невідомі точні наміри злочинців і відсутня точна інформація про ситуацію будь-які поступки можуть призвести до шантажу з боку злочинців;

2) гнучке реагування, засноване на протилежній точці зору - психологія і мотиви, які підштовхнули злочинців до захоплення заручників різні, як і немає серед злочинців єдиного погляду на цінність людського життя. [3,с. 9]

Важливим при проведенні переговорів є прояв психологічної витримки, вміння швидко реагувати на постійно мінливій ситуації. Потрібно постійно підтримувати словесний контакт зі злочинцями, щоб у будь-який час вміти оперативно відреагувати на змінилася ситуацію. Причому краще, щоб це робив один парламентар і один злочинець, оскільки між ними виникає зона емоційної залученості.

В процесі встановлення особистого контакту парламентару рекомендується виконати наступні дії:

1) отримати запевнення від злочинців, що вони не намагаються зробити агресивних дій;

2) при спробі підійти вказати, що у злочинців досить місця для укриття, і оцінити рівень їх напруженості;

3) не розпочинати переговори, якщо переговорника тримають під прицілом, і домогтися того, щоб зброя була опущено;

4) переходити до суті проблеми не відразу, а після встановлення міцного особистого контакту;

5) не погоджуватися на спілкування відразу з декількома злочинцями;

6) не дивитися злочинцеві в очі, не повертатися до нього спиною;

7) передбачити можливі шляхи відступу;

8) визначити до яку позицію займає злочинець: нейтрально-оборонну або наступально-агресивну.

2. Несиловий етап переговорів. Умовно його називають «етапом захоплення позицій» - кожна зі сторін намагається встановити перевагу над іншою. Важливо не поступитися під натиском вимог злочинців і виграти час для підготовки силових операцій.

На даному етапі переговорнику слід:

- 1) спробувати отримати додаткові відомості про особистості злочинця;
- 2) індивідуалізувати злочинців, якщо їх декілька, то дати кожному якесь ім'я;
- 3) підлаштуватися під рівень інтелекту злочинця;
- 4) не використовувати неперевірені дані;
- 5) визначити ступінь прихильності злочинця цілям, заради яких він пішов на захоплення заручника;
- 6) підтримувати особистий контакт зі злочинцем;
- 7) уникати негативних відповідей на питання злочинця;
- 8) намагатися діяти так, щоб злочинці самі приймали рішення, але не підштовхувати їх до крайніх заходів;
- 9) підтримувати переговори в такому руслі, щоб злочинці думали, що у вигащі перебувають обидві сторони;
- 10) не встановлювати крайніх термінів;
- 11) роблячи пропозиції, які не надавати альтернативного вибору;
- 12) прискорити переговори про видачу хворих, поранених, жінок і дітей.

Даний період переговорів можна вважати успішним, якщо відсутні вбиті і поранені, кількість загроз зменшується, так само як і згадки про застосування насильства, тривалість періодів розмови зі злочинцями збільшилася, була з'ясована інформація, необхідна для проведення силової операції і було виграно час для її підготовки, були досягнуті домовленості про звільнення кількох осіб.

3. Етап висунення і узгодження умов. Він передбачає висунення умов злочинцями, при яких вони згодні на дозвіл виниклого конфлікту; Ведеться активний пошук альтернативних варіантів, які б влаштували обидві сторони переговорного процесу, для вирішення головного питання - збереження життя заручників. Ніколи не можна погоджуватися на такі умови, як:

1) обмін заручника на співробітника органів внутрішніх справ;

2) передача злочинцям наркотичних і психотропних речовин. [2, с. 296]

Даний етап передбачає безкомпромісну психологічну боротьбу, тому парламентар повинен бути зосереджений і максимально сконцентрований.

4. Етап остаточного формування позицій сторін. На даному етапі детально узгоджуються всі умови, про які сторони домовилися на попередньому етапі.

5. Етап силових операцій. Він виникає тоді, коли на попередніх не вдалося знайти компроміс і коли життя заручників поставлене під реальну загрозу, а домовитися з злочинцями про їх звільнення неможливо.

Тактичні прийоми ведення переговорів повинні бути визначені мотивами злочинців, якими вони керувалися при захопленні заручників. Вони можуть зумовлюватися такими причинами - криміногенними, психогенними і політичними (національними, релігійними).

Виникнення криміногенного мотиву може бути обумовлено тим, що: злочинець застигає зненацька на місці події; підозрюваний або засуджений, який перебуває в черговій частині ОВС, ізоляторі тимчасового тримання, слідчому ізоляторі, перевершив свій рівень терпимості по відношенню до умов; вимагач захоплює заручника, щоб примусити його родичів або друзів виконати запропоновані умови.

Психогенний мотив явно виражений в осіб з нестійкою психікою, які страждають тимчасовими або патологічними, вродженими чи набутими захворюваннями. У їхньому уявленні захоплення заручника - реальна можливість вирішення проблеми.

Політичний мотив проявляється у фанатичного прихильника певної ідеології (Національності або релігії). Він прагне своїми діями (захопленням заручників) усунути несправедливість. Цей різновид передбачає навіть самопожертву в ім'я своїх ідеалів. Протидія таким злочинцям представляє найбільшу складність і небезпека. Незважаючи на всю підготовленість і прагнення злочинця дотримуватися до кінця своїх мотивів і цілей, практика показує, що практично будь-якого злочинця можна переконати погодитися на

поступки: від незначних до звільнення заручника.

Може здатися, що переговори про звільнення є наслідком збігу обставин, волі випадку, інтуїції, а не результатом кропіткої підготовчої роботи, підбору кваліфікованих фахівців з навичками проведення переговорів в екстремальних ситуаціях. Імпровізація при дефіциті часу і стресовій ситуації не завжди можуть допомогти розв'язати конфлікт. А ось правильно підібрані психологічні інструменти впливу допомагають завжди.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, хотілося б звернути увагу, що переговори - логічний варіант поведінки правоохоронних органів при здійсненні злочинів із захопленням заручників.

Головною метою переговорів - збереження життя і здоров'я заручника, сприяють різні тактичні прийоми. Вважаємо за доцільне виділення п'яти етапів ведення переговорів, останній з яких з'являється тільки при прояві наступально-агресивної позиції злочинців. Вибір прийомів залежить від певних мотивів злочинців, які можуть бути обумовлені криміногенними, психогенними або політичними (національними, релігійними) причинами. Підкреслимо, що переговори - це не просто розмова, від спеціальної підготовки, психологічної та емоційної твердості, вольових рішень парламентаря залежать життя людей, тут немає права на помилку.

Література:

1. Александров Д. О. Психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності працівників міліції : навч.- метод. посіб. / Д. О. Александров, Я. Ю. Кондратьєв. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2003. – Ч. 3 : Психологічне забезпечення переговорної діяльності. – 124 с.

2. Ениколопов С. Н. Психологические особенности криминального профайлинга / С. Н. Ениколопов, Н. А. Ли // Психологическая наука и образование. – 2007. – № 5. – С. 295–299.

3. Свободный Ф. К. Особенности ведения переговоров в ситуации захвата заложников : метод. рек. / Ф. К. Свободный. – Барнаул : Барнаул. юрид. ин-т МВД России, 2004. – 29 с

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ
ЩОДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ЗЛОЧИНИ, ЯКІ
ПОСЯГАЮТЬ НА ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Юсубов К. В.,

аспірант Київського університету права

НАН України

м. Київ, Україна

Визначаючи актуальність обраної теми, слід враховувати системний характер проблеми невиконання судових рішень та імовірність заподіяння істотної шкоди інтересам фізичних або юридичних осіб в разі невиконання судового рішення або вчинення незаконних дій щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації. Розділ XIV-1 КК регламентує порядок та підстави для застосування до юридичних осіб примусових заходів кримінально-правового характеру. Зокрема, підстави для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру визначено у ст. 96-1 КК, різні частини якої передбачають перелік статей кримінального закону, які передбачають відповідальність за злочини, вчинення яких уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи є підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру. Серед зазначених статей кримінального закону відсутні ті, передбачають відповідальність за злочини, що посягають на порядок виконання судового рішення. Водночас питання доцільності визнання закріплення у кримінальному законодавстві заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у провадженнях про злочини, які посягають на порядок виконання судового рішення неодноразово ставало предметом дослідження науковців. Беручи до уваги, що злочини, передбачені статтями 389 – 390-1, 393-395 КК, відносяться до злочинів, які посягають на порядок виконання судового рішення у кримінальному провадженні, що обумовлює

виключно індивідуальний характер заходів державного примусу в ході притягнення особи до кримінальної відповідальності, можна вести мову про доцільність закріплення у кримінальному законодавстві заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у провадженнях про злочини, передбачені статтями 382 КК (невиконання судового рішення) та 388 КК (незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації), які можуть бути вчинені уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи. Г. І. Богонюк обґрунтовує визначення у кримінальному законі можливості застосування до них заходів кримінально-правового характеру за ці злочини необхідністю визнання юридичних осіб суб'єктом злочинів, передбачених статтями 382 та 388 КК [1, с. 10]. На нашу думку, таке формулювання певною мірою не узгоджується з приписами ст. 18 КК, яка визначає, що суб'єктом злочину є фізична осудна особа, з огляду на що, беручи до увагу концептуальність питання про можливість визнання юридичної особи суб'єктом злочину, розгляд цього питання видається коректнішим саме під кутом зору не визнання юридичної особи не суб'єктом злочинів, передбачених статтями 382 та 388 КК, а суб'єктом застосування заходів кримінально-правового характеру. Як слушно зазначає А. М. Ященко, «заходи кримінально-правового характеру, не зважаючи на примусовий характер окремих із них, не є покаранням, оскільки юридична особа в силу своєї правової природи не може вчинити злочин, а, відтак, і бути визнана винною у його вчиненні» [2, с. 313].

М. О. Букач дотримується позиції про те, що визнання факту вчинення злочину, передбаченого ст. 382 КК, має бути підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру, а також про те, що безпосередньо до юридичних осіб, вказаних у ч. 2 ст. 96-4 КК, доцільно застосовувати виключно штраф як захід кримінально-правового характеру [3, с. 18]. Ст. 96-6 КК передбачає два основні заходи кримінально-правового характеру: штраф та ліквідацію, а також додатковий – конфіскація майна. Причому із загальних правил застосування до юридичних осіб заходів

кримінально-правового характеру, встановлених ст. 96-10 КК не вбачається критеріїв диференціації, за якими до юридичної особи може бути застосований конкретний вид заходу кримінально-правового характеру, проте ст. 96-9 КК визначає перелік злочинів, вчинення яких має своїм наслідком застосування такого кримінально-правового заходу як ліквідація. Проте, враховуючи системний характер проблеми невиконання судових рішень та імовірність заподіяння істотної шкоди інтересам фізичних або юридичних осіб в разі невиконання судового рішення або вчинення незаконних дій щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації, застосування такого заходу кримінально-правового характеру як ліквідація є обґрунтованим.

О.Р. Романишин, посиляючись на те, що, вчинення злочину уповноваженою особою юридичної особи з метою ухилення від передбаченої законом відповідальності є самостійною та самодостатньою підставою для застосування таких заходів кримінально-правового характеру, вважає за доцільне внести до переліку статей, передбачених у ст. 96-3 КК злочини, відповідальність за які передбачена статтями 382, 388, 389-1 КК. В контексті угод у кримінальному провадженні, як зазначає дослідниця, відповідальність за умисне невиконання яких встановлено у ст. 389-1 КК, оскільки угодою можуть завершуватися кримінальні провадження щодо уповноважених осіб юридичних осіб, застосування заходів кримінально-правового характеру у таких випадках сприятиме реалізації кримінальної відповідальності [4, с. 122]. На нашу думку, така пропозиція є дискусійною, з огляду на таке. Відповідно до примітки 1 до ст. 96-3 КК під уповноваженими особами юридичної особи слід розуміти службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи. З викладеного випливає необхідність існування двох умов: 1) особу має бути притягнуто до кримінальної відповідальності за злочин, який є підставою для застосування заходу кримінально-правового характеру; 2) кримінальне провадження щодо такої особи має бути завершеним

постановленням судового рішення, яким затверджено угоду. Крім цього, застосування заходу кримінально-правового характеру при умисному невиконанні угоди про примирення або про визнання винуватості є обґрунтованим за тих обставин, коли порушення угоди безпосередньо пов'язано з невиконанням її положень від імені та в інтересах юридичної особи.

На думку В. В. Налуцишина, хоча ст. 382 КК не зазначена у переліку злочинів, вчинення яких є підставою для застосування заходів кримінально-правового характеру, її можна розглядати як таку, виходячи з того, що серед альтернативних дій, що визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи (п.п. 1, 4 ст. 96-3 КК), передбачено дії, що були спрямовані на ухилення від передбаченої законом відповідальності (п. 2 примітки до ст. 96-3 КК). На думку дослідника, одним із видів такого ухилення від відповідальності є невиконання або перешкоджання виконанню судового рішення [5, с. 109]. Разом тим з огляду на зміст ч. 3 ст. 3 КК, згідно із якою злочинність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки цим Кодексом, розширене тлумачення положень п. 2 примітки до ст. 96-3 КК у контексті підстав для застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб, суперечить КК. Системний аналіз положень розділу XIV-1 КК дає підстави для висновку про те, що сферою застосування приписів цього розділу кримінального закону, передусім є діяння, пов'язані з корупційними кримінальними правопорушеннями, злочини в сфері національної безпеки, запобігання тероризму, легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом, тощо. З викладеного вбачається досить широке коло різних за ступенем як суспільної небезпечності, так і за колом суспільних відносин, злочинів, що дає підстави для висновку про відсутність перепон для доповнення їх переліку іншими злочинами, за умови їх вчинення уповноваженою особою в інтересах юридичної особи. Разом з тим ми погоджуємося з висновком О. Р. Романишин про те, що застосування заходів кримінально-правового характеру не може здійснюватись у тих випадках, коли особі інкриміновано вчинення злочину, передбаченого ч. 1 та ч. 4 ст. 382 КК. У першому випадку суб'єкт злочину є

загальним, тобто, такий, що не відповідає ознакам уповноваженої особи уповноваженими особами юридичної особи, визначеної у примітці 1 до ст. 96-3 КК. Щодо другого випадку доцільно вказати, що умисне невиконання службовою особою рішення ЄСПЛ або КС України, як і умисне недодержання нею висновку КС України не може бути вчинене службовими особами в інтересах юридичної особи, що нівелюватиме закріплення у кримінальному законі відповідної норми.

Що стосується вчинення злочину, передбаченого ст. 388 КК, то доцільно зазначити, що застосування заходів кримінально-правового характеру у справах про незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації може бути запроваджено виключно у тих випадках, що коли такі дії були вчинені лише уповноваженою особою в інтересах юридичної особи. Проте у ст. 388 КК закріплено альтернативні ознаки злочину, зокрема, зазначені у статті дії можуть бути вчинені особою, якій ввірено майно, представником банку або іншої фінансової установи банківських операцій з коштами, на які накладено арешт. З викладеного випливає, що невідповідність такого суб'єкта –представника банку або іншої фінансової установи ознакам, визначеним у примітці до ст. 96-3 КК унеможливить застосування кримінально-правових заходів до юридичних осіб, наслідком чого є імовірність зловживань. Разом з тим розширення переліку ознак уповноваженої особи для застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб може призвести до широкої практики їх застосування у зв'язку з формуванням презумпції обізнаності службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи, про дії працівника банку або іншої фінансової установи, яка не має зазначених ознак уповноваженої особи. Крім цього така практика не узгоджуватиметься з принципом економії кримінальної репресії. З огляду на викладене, на нашу думку, за чинної редакції статті 388 КК, закріплення у розділі XIV-1 КК положеннями про доповнення переліку злочинів, які є

підставою для застосування заходів кримінально-правового характеру, таким злочином як незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації, є недоцільним.

Література:

1. Богонюк Г. І. Кримінально-правова характеристика невиконання судового рішення: дис. на здобуття наук. ступеня канд.юрид.наук. Львів. 2016. 201 с.
2. Ященко А. М. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб: поняття та мета застосування. Безпека людини, суспільства, держави. Київ. 2017. С. 311–314.
3. Букач М. О. Кримінальна відповідальність за невиконання судового рішення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.юрид.наук. Харків. 2017.18 с.
4. Романишин О. Р. Кримінально-правове забезпечення невиконання судового рішення: дис. на здобуття наук. ступеня канд.юрид.наук. Львів. 2018. – 238 с.
5. Налуцишин В.В. Кримінальна відповідальність за невиконання судового рішення за законодавством України та держав ЄС: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Львів. 2019.

УДК 94(73).092.2

Історичні науки

ПОЛІТИКА АДМІНІСТРАЦІЇ ДЖ. Ф. КЕННЕДІ СТОСОВНО КУБИ НА ПОЧАТКУ 1960-Х РР.

*Матей Ю.Ф.,
студентка історичного факультету,
Науковий керівник: Беззубенко А.В.,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії
Харківський національний університет
імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Зіткнення інтересів між США та Кубою є одним із значущих конфліктів у міжнародних відносинах другої половини ХХ ст. І до сьогодні американо-

кубинські взаємини залишаються досить складними. Протиріччя між двома державами значною мірою зумовлені реалізацією комплексу заходів часів президенства Джона Фіцджеральда Кеннеді.

У 1959 р. у результаті перемоги Кубинської революції до влади на острові прийшли нові політичні сили, лідером яких був комуністичний революціонер і диктатор Фідель Кастро [1, с. 517]. Політика, яку проводив його уряд, диктувала США необхідність переглянути застарілі підходи та знайти нові механізми двосторонньої взаємодії.

Проте Вашингтон не змінив своїх поглядів щодо Куби та намагався налагодити зв'язки з новою владою за старим зразком. Під час виборчої кампанії 1960 р. сенатор Дж. Кеннеді розкритикував кубинську політику адміністрації Дуайта Ейзенхауера за підтримку диктатури Фульхенсіо Батісти та ігнорування нагальних потреб латиноамериканського населення. У результаті, як наголошував майбутній президент, Куба була втрачена для свободи [2].

Через це конструктивний діалог між двома країнами став неможливим, що і стало причиною розриву дипломатичних відносин 3 січня 1961 р., ініціатором якого виступили Сполучені Штати Америки. Це давало їм перевагу в масштабі та швидкості проведення своєї політики стосовно Куби.

20 січня 1961 р. новим 35-м президентом США став представник Демократичної партії Дж. Ф. Кеннеді. На своїй першій прес-конференції в якості президента, що відбувалась 25 січня 1961 р., він заявив, що Сполучені Штати не мають на меті відновлювати політичні зв'язки з Кубою [3, с. 526]. По суті, новий президент був готовий продовжити зовнішньополітичний курс, який був прийнятий попередньою адміністрацією. Це стосувалося, у першу чергу, продовження т. зв. «Кубинського проекту» – операції, яку на початку 1960-х рр. готувало Центральне розвідувальне управління США з метою повалення кубинського комуністичного уряду. Так, за фінансової підтримки адміністрації Кеннеді було проведено декілька антикубинських кампаній: диверсії, збройні атаки, саботажі, антиурядова пропаганда, замах на вбивство Ф. Кастро тощо. Як приклад, слід згадати діяльність групи «Альфа 66», що здійснювала теракти проти

Куби зі своєї бази у США (Маямі, штат Флорида) [4, с. 18].

Таке ставлення адміністрації Дж. Кеннеді до політичного режиму, який склався на Кубі, можна пояснити уявленнями про характер загрози з боку останнього. Висновки про ступінь цієї загрози робилися на основі ідентифікації Кубинської революції з комуністичним рухом та переконання, що Ф. Кастро є маріонеткою Москви. Командою Дж. Ф. Кеннеді Куба розглядалася як джерело майбутніх революцій у Латинській Америці. В умовах «холодної війни» загроза стратегічним інтересам США була безсумнівною.

Водночас з активізацією диверсійної діяльності проти кубинського уряду, Дж. Кеннеді запропонував іншим країнам Латинської Америки програму «Союзу заради прогресу». Вона передбачала фінансову допомогу Сполучених Штатів латиноамериканським країнам для реалізації заходів, які були спрямовані на соціально-економічний та політичний розвиток регіону. Тим самим Вашингтон намагався протидіяти розповсюдженню комунізму в Західній півкулі та довести переваги американських демократичних цінностей [5, с. 13].

В умовах погіршення дипломатичних відносин Сполучені Штати продовжували здійснювати тиск на економіку Куби через часткове ембарго на торгівлю. Так, Вашингтон апелюючи «Законом про торгівлю з ворогом 1917 р.», який надавав президентові повноваження контролювати або обмежувати будь-яку торгівлю між Сполученими Штатами та їхніми ворогами, якою Куба стала після 3 січня 1961 р., встановив квоту на кубинський цукор на нулі до кінця 1961 р. [4, с. 23], а пізніше подовжив її.

Вашингтон докладав значні зусилля для позбавлення режиму Фіделя Кастро міжнародної підтримки. Прикладом може слугувати те, що на початку квітня 1961 р. Державним департаментом США була опублікована «Біла книга» про Кубу за авторством американського історика Артура Мейєра Шлезінгера, який на той час був радником Кеннеді. «Біла книга» мала на меті зіпсувати репутацію уряду Куби та створити засади для майбутнього вторгнення на острів кубинських емігрантів, що «прагнули до вільної Куби» [4, с. 28]. Триденна військова операція, яка була розпочата 17 квітня 1961 р. у бухті

Свиней (Кочінос, район Плайя-Хірон), з повалення режиму Ф. Кастро закінчилася поразкою сил вторгнення. Така американська зовнішня політика викликала обурення не тільки кубинської опозиції всередині країни, але й міжнародної спільноти. Глава Радянського Союзу М.С. Хрущов направив протест Ф. Кеннеді, звинувативши його у сприянні агресорам.

Через невдалу реалізацію військової операції американський уряд зосередив увагу на спробах ізолювати Кубу від зовнішньої підтримки. Для цього Вашингтон намагався впливати на країни-члени Організації американських держав, наголошуючи на тому, що Куба втручається у внутрішні справи інших країн регіону. У результаті протягом року Аргентина, Венесуела, Еквадор та Колумбія припинили відносини з Кубою.

Восени 1961 р. назріла необхідність у створенні координаційного комітету для підготовки нового етапу «Кубинського проекту». Вже на початку 1962 р. генерал Е. Лансдейл очолив нову операцію з повалення режиму Ф. Кастро під кодовою назвою «Операція Мангуст». 30 листопада 1961 р. президент США підписав меморандум про початок її здійснення. Однак, новий план був спрямований вже на те, щоб отримати активну підтримку з боку країн Латинської Америки для організації повстання на Кубі. За розрахунками генерала, дотримання цього плану мало призвести до «відкритого повстання і повалення комуністичного режиму» у перші два тижні жовтня 1962 р. [4, с. 32]. Напруження зростало. Політика Дж. Кеннеді змусила Ф. Кастро прийняти пропозицію СРСР щодо надання Кубі радянського ядерного озброєння. Це ставило під загрозу операцію «Мангуст».

14 жовтня 1962 р. американський літак-розвідник зафіксував будівництво на острові майданчиків для ядерних ракет середньої дальності. ЦРУ негайно повідомило про це Дж. Кеннеді та радника президента М. Банді. З цього викриття розпочалася загальновідома Карибська криза 1962 р. – 13-денне (з 16 до 28 жовтня) протистояння між Сполученими Штатами та Радянським Союзом, яке мало не призвело до ядерної катастрофи [5, с. 35]. Через загрозу ядерного конфлікту було віддано наказ зупинити операцію «Мангуст».

Після врегулювання Кубинської ракетної кризи американська політика

щодо Куби потребувала переосмислення. Проте це не означало примирення з режимом Ф. Кастро з боку США. Хоча у березні – квітні 1963 р. операції протидії були призупинені і навіть робилися спроби перешкодити несанкціонованим операціям емігрантів, здійснюваним групами на зразок «Альфа 66», але у липні була розроблена нова програма саботажу. До літа 1963 р. масштаб операцій ЦРУ проти режиму Ф. Кастро повернувся на рівень весни 1962 р.

Таким чином, після завершення Кубинської ракетної кризи американська політика щодо Куби залишалася ворожою, разом з тим Вашингтон починає усвідомлювати необхідність прийняття комуністичного режиму на Кубі як безперечного факту. Політика адміністрації Дж. Кеннеді щодо Куби включала широке коло дипломатичних, економічних та військових заходів, які мали на меті усунути небажаний для США режим Ф. Кастро. Однак заходи, які вживались адміністрацією для повалення кубинського уряду, не лише не досягли своєї мети, а призвели до посилення контролю кубинського лідера всередині країни та зміцнення його зв'язків із СРСР. Своєрідним вододілом в еволюції американської політики щодо Куби стала Кубинська ракетна криза 1962 р. Після її врегулювання Вашингтон повертається до менш ризикованої політики підривних операцій незначного масштабу. Такою політика Вашингтону залишатиметься й у наступні роки.

Література:

1. Головченко В.І. Кастро Рус Фідель. *Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х т. / редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. К: Знання України, 2004. Т.1. С. 517.*

2. Senator John F. Kennedy and Vice President Richard M. Nixon Second Joint Radio-Television Broadcast, October 7, 1960. URL: <https://www.jfklibrary.org/archives/other-resources/john-fkennedyspeeches/2nd-nixon-kennedy-debate-19601007> (дата звернення: 24.06.2020)

3. Головченко В. І. Кеннеді Джон Фіцджеральд. *Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х т. / редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. К: Знання України, 2004. Т.1. С. 526.*

4. Скляренко О.О. Політика США щодо Куби: формування та основні принципи: (початок 1960-х – 2008 р.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук. К., 2014. 16 с.

5. Операция «Анадырь»: Факты. Воспоминания. Документы (Карибский кризис, год 1962...) / авт. колл. А.А. Дмитриев, А.И. Грибков, А.М. Бурлов и др. URL: <http://www.raur.org/01/anadyr/anadyr00-01.htm> (дата звернення: 25.06. 2020)

УДК 94(37)76/138(=1:37)

Історичні науки

КОЛОНАТНІ ВІДНОСИНИ В ДОБУ ПРАВЛІННЯ ДИНАСТІЇ АНТОНІНІВ

Мельник В. В.,

*студент історичного факультету
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Римська імперія – це велика за розмірами територія, котра охоплювала різні етноси, які проживали на цій території. Трансформаційні процеси в економіці та соціальній структурі відбувалися постійні зміни, котрі впливали на спосіб життя пересічного римлянина. Колонатні відносини це одна зі змін в соціальній структурі, важко прослідкувати перші згадки про них і де зародився цей процес.

Зародження колонату, на думку більшості дослідників римської історії, припадає на період Республіки. У I ст. до н. е. швидко скоротився приріст рабів, до того ж рабська праця стала неефективною. Перші згадки про колонатні відносини були в Єгипті й Азії, тут існували вже давно, вони лише успадковані Римом. Під колоном спочатку розуміли всякого вільного чоловіка, який сам обробляє своє поле (*qui agri colit*) і був еквівалентом грецького поняття *gewrgov*. Протягом часу термін «колон» придбало інший зміст - не власника, а наймача або орендаря земельної ділянки за допомогою орендного договору *locatio-conductio*. Як юридичний термін він з'являється тільки у юристів I-III ст., де він вже зазначений як орендатор державної або приватної землі, сплачує оброк [2, с. 30].

Можна констатувати, що термін «*colonus*» поступово трансформувався і змінив своє означення. В період Республіки, це дрібний власник земельного наділу, а за Принципату *colonus* – це орендар чужої землі, юридично незалежний від орендодавця, з яким пов'язують лише договірні відносини. З розвитком колонатних відносин незалежність орендаторів зменшувалася, вони поступово потрапляли в фактичну залежність від землевласників, а потім це відобразилося і в юридичну залежність [1, с. 261 – 262].

На це впливали різні чинники, дрібні землероби не могли ефективно конкурувати з монополістами, де ті використовували практично безкоштовну рабську працю. Неспроможні оплатити оброк потрапляли в юридичну незалежність на довгий термін і не мали права залишити самовільно земельний наділ. Великим землевласникам були вигідні такі відносини, бо їхня праця була продуктивнішою у порівнянні з рабською. Землевласники одержували великі прибутки від здавання землі в оренду [3, с. 144 – 156].

Дуже рано утворюється, численний клас імператорських колонів. У законах епохи Антонінів вони іменуються — *coloni Caesaris*. Вони становлять настільки значну соціальну категорію, що юрисконсульти вважають за потрібне спеціально займатися ними. Положення їх чітко не визначається дигестами, але описати його можна. Один рескрипт Марка Аврелія пояснює, що в принципі вони не позбавлені від муніципальних обов'язків, цим доводиться, що вони не раби. Цей свідчить що колонатні відносини досягли досить великого поширення, в період піднесення імперії за правління династії Антонінів. Держава була зобов'язана регламентувати законами відносини між колонами і землевласниками, це вже досить великий клас суспільства [2, с. 30 – 32].

Н. Фюстель де Куланж описує, що поняття «колон» досить широке і поширюється на чоловіків і на жінок, які перебувають у певному соціальному становищі. Вся сім'я хлібороба вступала при даних умовах у колонат. Всі закони, що відносилися до колону, однаково додавалися до його дружини і дітям. Жінка колонка не могла йти з землі так само, як її чоловік. Єдина різниця між ними представлялася в тому, що для неї термін давності скорочувався до двадцяти років [2, с. 112].

Варто зауважити, що існувало кілька видів колонів. Одні з них називалися *originarii* або *originales*, таке ім'я надавалося їм тому, що приватне володіння, на якому вони сиділи, було місцем їх походження, воно було їх рідною землею, *genitale solum*. Ясно само собою, що даний термін додавався лише до тих з колонів, сім'ї яких перебували на маєток протягом життя кількох поколінь. В інших випадках колони позначаються словами *censiti* або *adscripti*: ми вище визначили зміст таких виразів. Звали їх також *tributarii*, тому що вони вносили подушний податок (*tributum capitis*). Інші тексти іменують просто *coloni*, і останні відрізняються і від *originales*, і від *adscripticii*. Ще інші, нарешті, носили ім'я *inquilini*, це слово, яке спочатку означало простих мешканців (наймачів житла), згодом стало додаватися до людей, які були в усіх відношеннях схожі на колонів. Звичайно протягом певного періоду у колонатних відносинах відбувалися різні зміни котрі впливали на означення поняття *colonus* [2, с. 102 – 104].

Отже, криза рабовласницького виробництва призвела до пошуку нового способу подолати цю проблему. Вирішенням даної кризи стала категорія людей юридично залежних від великого землевласника котрі отримали назву – колони. Цей прошарок суспільства проживав на чужій землі, обробляли її, сплачували господареві грошову плату або натуральний оброк. Колон був прикріплений до землі, не мав змоги самостійно залишити її, в особистому відношенні це вільна особа.

Література:

1. Семенов В.В. Зависимые земледельцы и труд колонов (ранний Рим и период Республики) Мнемон. Исследования и публикации по истории античного мира / под ред. Э.Д. Фролова. Вып 3. СПб., 2004. С. 261 - 276. URL: <http://centant.spbu.ru/centrum/publik/kafsbor/mnemon/2004/semenov.htm>
2. Фюстель де Куланж Н. Д. Римский колонат. Перевод с франц. под редакцией проф. И. М. Гревса. В.В. СПб., 2011. 153 с.
3. Штаерман Е.М. История крестьянства в древнем Риме. – М., Наука, 1996. — 204 с.

ЖАНРОВЕ РОЗМАЇТТЯ РОСІЙСЬКОЇ ЕЛЕГІЇ

*Дитинчук С.С.**Студентка філологічного факультету**Донецький національний університет імені Василя Стуса**м. Вінниця, Україна*

Найпопулярніший жанр світової лірики – елегія. Вона пов'язана з ситуацією сумних спогадів, «ностальгією за минулим». У різні історичні періоди віршована традиція відкривала в мінорній тональності свої аспекти, які найбільше відповідали духу часу.

Мета цієї статті полягає у визначенні властивих російській ліриці XVIII століття жанрових варіантів елегії, виявленні її мотивів. Цю проблему досліджували Григорій Гуковський, Михайло Гаспаров, Вадим Вацуро, Леонід Фрізман, Роман Мних та інші вчені. Більшість праць про елегію цінні пильним розглядом жанру в зв'язку з творчістю певних авторів або досить коротких історико-літературних періодів.

Елегія – один із традиційних жанрів, що має багатовікову історію. У ліричних і лірико-філософських віршах цього жанру рух почуття-переживання реалізується у всій складності і драматизмі, трагічній суперечливості. В елегіях відчутні певний емоційно-семантичний ореол, особлива образна символіка (мотиви зміни пір року: осені й зими; мотиви сну, самотності, смерті), ритміко-інтонаційна, мелодійна музикальність вірша (своєрідна внутрішня гармонія, повтори, анафора, співзвуччя). В елегіях насамперед ідеться про сумні речі, в них звучали любовні переживання, скарги закоханих, роздуми про смерть.

«Елегія (грец. ἐλεγεία, від ἔλεος – смуток) – жанр ліричної поезії. В античній літературі спочатку так іменували твори, написані елегійним дистихом, тобто двовіршами, що склалися з гекзаметра і пентаметра» [1, с.17]. О. Г. Ткаченко зазначає: «В українському літературознавстві існує близько десяти визначень жанру, на зразок: елегія – це «один із жанрів медитативного, меланхолійного,

почасти журливого змісту», які, попри відсутність однозначної жанрової атрибуції, називають журливу тональність визначальною ознакою змісту елегії» [2, с.11]. Елегія може включати в ліричний сюжет найрізноманітніші жанрові елементи, адже в якості жанрових можуть виявлятися як певні ліричні ситуації, так і окремі мотиви. Але, коли ліричний сюжет завершений і вірш відбувся як ціле, завжди виявляється, що цей сюжет завершений певним способом, за яким розпізнається жанр. До тих пір, доки вірш не завершено автором або мислиться дослідником на рівні лише окремих елементів, можемо знайти в ліричному творі багато різних жанрових ознак, однак на цій стадії власне жанру ми не побачимо. Жанр з'являється тоді, коли від приватних питань дослідник переходить до питання про те, яке ж ціле.

Елегія має свою специфіку. Не всі сумні твори слід зараховувати до цього жанру. Для справжньої елегії журба є концептуальною. «Важлива роль у поетичній організації елегії належить інтонації, яка має смислове значення й органічно пов'язана із семантико-синтаксичним ладом твору, його ритмічною будовою. В елегії інтонація об'єктивно закладена в тексті. Динаміка інтерпретації її ролі при цьому широка: від наспівної, сентиментально–рефлексійної до гнівно-розпачливої. Інтонація має суттєве значення для сприйняття та розуміння елегійної поезії, дає можливість почути голос ліричного «Я», відчутти й «побачити» його душу. У складному процесі художньої комунікації (поет – читач) їй належить вирішальне значення. Елегія має своєрідну інтонаційну організацію, реалізуючись у ритміко-синтаксичній структурі тексту, де виявляється закладена автором емоційно-смілова основа твору» [3, с.177].

Проблеми, порушені в елегії, максимально наближені до життєвих ситуацій, а меланхолійний настрій завжди знайде своїх прихильників. У всіх елегіях у тому чи іншому вигляді можна спостерігати внутрішній монолог, викликаний переживанням теперішнього в ціннісному світі минулого.

Найбільш характерним для елегії є переживання сьогодення в ціннісному світі минулого, але роль минулого може виконувати «великий час», час, в якому твориться доля, проходять цикли людського життя, де розкриває себе

ідеал, присутність якого змушує переоцінювати сьогодення. Ліричний сюжет елегії в найзагальнішому вигляді зводиться до переоцінки сьогодення.

Простір елегії завжди конкретний, абстрактний «елегійний модус» завжди відливається в конкретні жанрові моделі, виявивши які, вже неможливо не звертати уваги на їх не випадкові відмінності, адже в них – найцікавіше, найхарактерніше. Саме на цьому рівні можливість вивчення жанрової системи лірики стає реальною. Це шлях, коли жанрова система виростає не з теоретичної тези, а з різноманіття реального літературного процесу.

Так, жанрова модель «цвинтарної елегії» – це насамперед ключ до прочитання текстів, які не можуть бути повноцінно прочитані без цього ключа. Розглядаючи різні жанрові моделі елегії, їх специфічну сюжетику, можна переконатися в тому, що жанр здатний освоювати найрізноманітніші теми і проблеми.

Існує безліч варіантів жанру: «нічна» елегія, «цвинтарна», «сумна», аналітична, любовна та інші. Варто також зазначити, що з розвитком літератури з'являються і нові жанрові варіанти.

Зразком нової поезики, яку почали називати «нічною», стала дидактична поема Е. Юнга "The complaint, or night thoughts on Life, Death, and Immortality" («Скарги або нічні роздуми про Життя, смерть і безсмертя»), яка з'явилася в 1742-1746 роках. У «нічній» елегії, як правило, ще немає характерного для елегії мотиву пам'яті, спогадів. Замість них у світ сутінок приходять сон. Особливістю нічного пейзажу є відсутність образотворчої точності. У пейзажі на перше місце виходить емоційна тональність.

«Цвинтарну» елегію не цікавить ліричне «я» як тема, проте в медитації воно розкриває ті свої якості, які новою, сентиментальною епохою усвідомлюються як цінність. Мова йде насамперед про чутливість. Звертає на себе увагу, наприклад, те, що «цвинтарна елегія» може обходитися без кладовища – і навіть без топосів, які зазвичай його замінюють у тій же функції. Кладовище стає образом, що допомагає в рамках жанрової традиції певним чином прочитати будь-який простір – воно обов'язково виявляється пов'язаним

з долею людей, що померли невідомо де. Простір раптом виявляє історичний потенціал, який, втім, у рамках «цвинтарної» елегії не розгортався повною мірою – власне історичні сюжети сюди не проникають.

Якщо не намагатися визначитися з жанровими різновидами елегії, то елегію на смерть буде досить складно відрізнити від «цвинтарної». Елегія на смерть виявилася однією з найбільш консервативних різновидів жанру – оновленню вона пручалася досить довго, залишалася елегією, народженою століттям раніше в жанровому просторі оди. Елегія на смерть може бути досить близька «цвинтарній», але, на відміну від неї, завжди пишеться на смерть однієї людини. Це не уявний незнайомец, долю якого намагається представити поет, який виявився біля цвинтаря, а людина, яку суб'єкт елегійного висловлювання більш-менш добре знав. У різні епохи елегія може відходити на другий план, змінюватися під впливом поезики свого часу. На цьому тлі особливість елегії на смерть полягає ще й у тому, що вона упродовж віків, коли цей жанр у цілому не був особливо затребуваний, виконує роль останнього елегійного оплоту.

В основі «сумної» елегії лежить, з одного боку, сентиментальна концепція особистості, з іншого – особлива умовна формульна мова, яка дозволяла жанровому різновиду швидко знайти популярність. Трохи пізніше ірраціональний початок «сумної» елегії, що складається в заздалегідь заданому ліричному суб'єкту ситуації, вийшов на перший план. Іншими словами, елегія почала насамперед символізувати реальність суб'єкта. Важливо підкреслити – «смуток», який увійшов разом із жанровим різновидом «сумної» елегії в російську поезію як історично значима емоція, залишився в ній і тоді, коли історична актуальність зблідла.

Оригінальність аналітичної елегії полягала в тому, що вона розробляла переживання в його особливій, часом парадоксальній логіці. Ця елегія спочатку балансує між двома крайнощами – з одного боку, це раціоналізм в опрацюванні логіки переживань, з іншого – захоплення емоціями ліричного суб'єкта, який тут ближче до включеного в ситуацію переживання ліричного героя, ніж до автора, який підноситься над сутичкою. Можна зустріти й інші терміни, що

позначають приблизно те саме явище, – «психологічна», «рефлексивна» елегія або навіть просто «любовна». Для розвитку аналітичної елегії, на початковому етапі, що асоціювалася майже виключно з любовним сюжетом, важливою подією стало відкриття мотивів розчарування і навіть «нездатності любити». Аналітична елегія – це майже завжди послання конкретному адресату, якому ліричний суб'єкт береться пояснити, що він відчуває прямо зараз. Аналітична елегія очевидним чином межує з жанром ліричного послання.

Зараз елегія не існує як літературний факт. Іноді поети називають свої вірші «елегіями», щоб акцентувати сумну тональність або їх зв'язок зі старою традицією.

Література:

1. Маслюк В. П. Латиномовні поетики і риторики XVII – першої пол. XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні. К., 1983. С. 168
2. Ткаченко О. Г. Українська класична елегія: Монографія/ О. Г. Ткаченко. Суми: Вид-во СумДУ, 2004. 256 с.
3. Ткаченко О. Г. Елегія як теоретична проблема: історичний аспект. Література. Фольклор. Проблеми поетики: Збірник наук. праць Київського національного університету імені Тараса Шевченка. К., 2003. Вип.15. С. 174–183 (0,5 друк. арк.).

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК УМОВА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ
ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Малашик О.А.,

вчитель англійської мови

Корнинська філія I – II ступенів

Корнинського ООЗ Корнинської сел. ради

селище Корнинське, Попільнянський район,

Житомирська область, Україна

Сучасне українське суспільство щодня робить кроки до інтеграції з європейськими країнами задля кращого життя та власного розвитку. Даний процес передбачає впровадження рішучих кроків не лише на рівні економічної діяльності країни, а й на рівні набагато, здавалося б, примітивнішому – мовленнєвому. Саме, враховуючи значення англійської мови як мови міжнародного спілкування, виникає потреба у покращенні її вивчення в умовах загальноосвітніх навчальних закладів.

З метою сприяння розвитку іншомовної мовленнєвої компетентності здобувачів освіти для розширення доступу до світових економічних, соціальних, освітніх і культурних можливостей, які відкриває знання та використання англійської мови, доречним є впровадження системи позакласних заходів, які сприяють популяризації англійської мови в освітньому середовищі та підвищують мотивацію здобувачів освіти до пошуку нових форм, методів та засобів пізнання іноземної мови та розвитку знань про особливості соціокультурних, економічних та інших особливостей життя суспільства тих країн, мову яких вивчають.

Що ж собою передбачає поняття популяризації англійської мови в освітньому середовищі? Популяризація має на меті зробити щось доступним широкому колу осіб або «розповсюдження чого-небудь, намагання зробити широковідомим, виклад певних питань у популярній, загальнодоступній формі»

[1, с.124]. Таким чином можемо дійти висновку, що популяризація англійської мови в освітньому середовищі передбачає використання вчителем різноманітних підходів, методів та засобів задля поширення серед здобувачів освіти широкого кола інформації, що стосується життя англомовного суспільства та існування англійської мови, загалом.

Розвиток іншомовної комунікативної компетентності потребує системності у використанні методів навчання та методів популяризації знань про мову, яку вивчають здобувачі освіти. Обидва процеси мають бути націлені на формування «високого рівня практичного володіння як вербальними, так і невербальними засобами мови, а також враховувати досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації» [2, с.1]. Саме в цьому і полягає поняття розвитку іншомовної комунікативної компетентності.

Процес мотивації учнів до глибокого вивчення англійської мови передбачає використання різноманітних популярних форм та методів роботи з учнями. Вчителі можуть застосовувати найрізноманітніші форми популяризації англійської мови в сучасному освітньому середовищі, а саме:

- ✓ віртуальні подорожі (слайд-подорожі, відеоекскурсії, виставки-подорожі);
- ✓ тематичні конкурси, вечори;
- ✓ тематично спрямовані історико-культурні заходи;
- ✓ журнальні серпантини;
- ✓ літературні читання;
- ✓ зустрічі з нейтів-спікерами онлайн та офлайн;
- ✓ творчі конкурси;
- ✓ квести;
- ✓ флешмоби;
- ✓ скрапбукінг;
- ✓ бліц-турніри та інші.

Вибір форм роботи залежить від тематичної спрямованості заходу. Протягом навчального року вчитель може організувати цілу систему заходів,

спрямованих на популяризації англійської мови серед здобувачів освіти. При цьому заходи можуть бути як присвяченими якійсь певній події і відбуватися регулярно, в залежності від дати, так і не мати чітко визначеного терміну проведення. До найпопулярніших позакласних заходів можна віднести:

- The first day at school (захід спрямований на ознайомлення першокласників з умовами вивчення англійської мови в школі). На даному етапі доречно використовувати форми роботи, які зацікавлять наймолодших учнів школи і не відлякуватимуть масивом іншомовних слів (доречно використовувати міні-квести, флешмоби, а також перегляд коротких англомовних мультфільмів, які вже знайомі учням).
- Magic AUTUMN (традиційне свято осені, під час якого доречним буде створення осінніх композицій з англомовним їх оформленням).
- Halloween (традиційне, недержавне свято, яке найбільше святкується в США, Ірландії та Великій Британії 31 жовтня). Оскільки свято за популярністю поступається лише Різдву в англомовних країнах, то доречно популяризувати знання учнів про особливості його святкування. Достатньо інформативними в даному випадку є Halloween-квести, в ході виконання яких учні мають змогу не лише поглибити знання про свято, а й виготовити святкові атрибути, потренувати speaking-skills під час промовляння традиційних хеллоуїнських вітань та співу пісень.
- St Andrew's Day (30 листопада) – традиційне святкування національного дня в Шотландії. Форми роботи, обрані вчителем, мають поєднувати в собі як інформативну складову (відео-екскурсії, відео-подорожі), так і практичну складову святкування (флешмоби, квести, скрапбукінги).
- Tea Day (15 грудня) - традиції британського королівського чаювання. Досить поширеними є не лише інформаційні форми роботи, а й практика Tea time, під час якої здобувачі освіти мають змогу поласувати чаєм в традиційній британській манері, а також потренувати speaking-skills під час ведення «світських бесід за чаєм».
- Christmas and New Year days (святкові новорічні та різдвяні заходи).

- St David's Day (1 березня) – традиційний національний день Уельсу.
- St Patrick's Day (17 березня) – день Святого Патріка, традиційне національне свято Північної Ірландії.
- St George's Day (23 квітня) – день Святого Георга, традиційне національне свято Англії.
- UN English Language Day (23 квітня) – Міжнародний день англійської мови. Вчитель може обирати будь-які форми популяризації англійської мови в цей день.
- Shakespeare's Day (23 квітня) – день У.Шекспіра. Доречними є літературні читання, створення скрапбукінгу, відео-подорож стежками творчості У.Шекспіра, творчі конкурси та інше.
- Earth Day (22 квітня) – День землі. Доречно використовувати форми роботи, які поєднують в собі розвиток іншомовної комунікативної та екологічної компетентності (екожурнали, есорjects, квести, флешмоби)
- Europe Day (третя субота травня) – День Європи.

Це далеко неповний перелік заходів, які може організувати вчитель задля популяризації англійської мови серед здобувачів освіти під час навчально-виховного процесу. Доповнити даний перелік можна заходами присвяченими тематичному тижню, Дню захисту дітей, а також формами роботи під час організації літнього мовного табору.

Організація позакласної роботи спрямованої на популяризацію англійської мови в освітньому середовищі загальноосвітніх навчальних закладів передбачає врахування вчителем-організатором таких основних особливостей, як вікова категорія здобувачів освіти, для яких організуються дані заходи, системність їх організації та актуальність вибору форм та засобів організації заходів, які є цікавими та спрямованими на розвиток іншомовної комунікативної компетентності.

Література:

1. <http://slovopedia.org.ua/39/53407/260882.html>">ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ

2. Тинкалюк О. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. Тинкалюк // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2008. – Вип 24. – С. 53–63

УДК 61

Медичні науки

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПЛОМБУВАЛЬНИХ
(РЕСТАВРАЦІЙНИХ) МАТЕРІАЛІВ У ЛІКУВАННІ ДЕФЕКТІВ ТВЕРДИХ
ТКАНИН ЗУБІВ

*Слюсаренко С.І.,
лікар-стоматолог
Сколівської центральної районної
лікарні Львівської області
м.Сколе, Україна*

Анотація: *Розглянуто застосування сучасних фотополімерних пломбувальних матеріалів у лікуванні дефектів твердих тканин зубів.*

Ключові слова: *стоматологія, пломбувальні матеріали, карієс, пломби, фотокомпозити.*

Сьогодні стоматологічне лікування є одним з найбільш поширених видів медичної допомоги в Україні. У наш час найбільш поширеним профілем стоматологічного лікування в Україні є терапевтичне втручання, пов'язане з лікуванням карієсу зубів і його ускладнень, а також некаріозних уражень твердих тканин зубів. На сучасному етапі розвитку стоматології найпоширенішою технологією лікування дефектів твердих тканин зубів є пломбування (реставрація) коронкової частини зубів з використанням композитних матеріалів світлового твердіння. Саме сучасні представники такого класу стоматологічних матеріалів дозволяють успішно відновлювати естетику, форму зубів і зубного ряду, жувальну функцію. Сучасні фотокомпозитні стоматологічні матеріали належать до високотехнологічних розробок хімії полімерів, котрі продовжують вдосконалюватися. Слід зазначити, що композиційні пломбувальні матеріали

світлового затвердження в останнє десятиліття займають лідируюче місце в практичній терапевтичній стоматології; за їх застосування слід виконувати прості, однак важливі технологічні операції добору кольору, техніки пошарового нанесення пасти, направленої полімеризації, ін. Близько 95 % таких матеріалів в Україні імпортного походження, й ціни на них перманентно зростають. Тому раціональним виглядає розвиток власного виробництва в Україні, що потребує розробки, удосконалення пломбувальних (реставраційних) матеріалів, клінічних досліджень ефективності їх застосування, а також усебічної оцінки результатів їх застосування.

Слід зауважити, що зараз активно використовуються сучасні композитні матеріали світлового твердіння, а саме: «LATELUX», «Caro Universal», «Amelogen Plus», «Amaris», «GrandiOso», «Filtek Supreme», «Filtek P60», «Filtek Ultimate», «Filtek Supreme XT», «Jen-Paragon», «Jen-Posterion», «Jen-Radiance», «Admira», «Estelite».

Якщо охарактеризувати наведений перелік матеріалів, який нині застосовується, можна визначити групу матеріалів виробництва компанії «3M-ESPE» (США-Німеччина) – «Filtek Supreme», «Filtek P60», «Filtek Ultimate», «Filtek Supreme XT». «Filtek Supreme» та «Filtek Supreme XT» – матеріали, що належать до представників наногібридних стоматологічних композитних реставраційних матеріалів універсального призначення, які можуть використовуватись у ході відновлення дефектів твердих тканин зубів фронтальної й бічної груп у лікарнях і в лабораторних умовах. «Filtek P60» є відносно старим представником реставраційних матеріалів лінійки «Filtek» - це представник макрогібридних композиційних матеріалів, який було створено для відновлення цілісності коронкової частини зубів бічної групи. «Filtek Ultimate» належить до найбільш новітніх запроваджених у практику розробок компанії «3M-ESPE» - це універсальний наногібридний композиційний матеріал із високими естетичними властивостями та покращеними характеристиками в частині полірування готових робіт, що в комплексі дозволяє просто і вдало імітувати тканини натурального зуба [1, с.205].

Наступна група реставраційних матеріалів належить до розробок компанії «VOCO» (Німеччина) – «Admira», «Amaris», «GrandioSO». «Admira» – представників ормокерів (органічно модифікована кераміка), які мають високі естетичні й механічні властивості з мінімальною полімеризаційною усадкою. Проте такі матеріали є дуже чутливими до умов полімеризації й вимагають використання галогенових фотополімерних ламп потужністю не менше 500 мВт/см² або світлодіодних не менше 300 мВт/см². При цьому світловод лампи повинен розташовуватись максимально близько до поверхні пломби. Також виробники наводять дані про кращу полімеризацію матеріалу при високих температурах.

Матеріал «GrandioSO» є представником нанонаповнених універсальних композитних реставраційних матеріалів з низькою полімеризаційною усадкою (1,6 %), які дозволяють просто імітувати тканини натурального зуба за технологією реставрації єдиним відтінком.

Матеріал «Amaris» належить до високоестетичних нанонаповнених реставраційних композитних матеріалів, які більше зорієнтовані на відновлення естетики фронтальної групи зубів [2, с. 98].

Матеріал «Amelogen Plus» виробництва компанії «Ultradent» (США) належить до групи універсальних мікрогібридних нанонаповнених композитних реставраційних матеріалів, котрі вже досить давно застосовуються в Україні для виконання як художньої реставрації зубів, так і для пломбування [3, с. 120].

Матеріал «Caro Universal» виробництва компанії «Mani Schutz Dental» (Німеччина) належить до різновиду універсальних гібридних стоматологічних реставраційних матеріалів, які є простими і зручними у застосуванні й доступними за ціною (об'єм шприца – 6,0 г). Матеріал підходить для відновлення каріозних порожнин усіх класів [3, с.123].

Матеріал «Estelite Sum Quick», виробництва компанії «Tokuyama Dental Corporation» (Японія) належить до сучасних мікрогібридних високонаповнених естетичних матеріалів з покращеними операційними властивостями (скорочення часу полімеризації синім світлом і подовження часу моделювання матеріалу в

умовах інтенсивного білого освітлення). Матеріал також є універсальним і підходить для відновлення дефектів твердих тканин усіх груп зубів [3, с. 128].

Слід зазначити, що найбільш поширеною процедурою на стоматологічному прийомі є відновлення коронкової частини зубів за допомогою пломб. Що стосується матеріалів для таких пломб, то ними найчастіше виступають композитні матеріали світлового твердіння у структурі постійних пломб. Останнім часом, спостерігається більш широке впровадження у практику новітніх наногібридних композитних матеріалів. Успішно використовуються матеріали компаній: «3M-ESPE» (США-Німеччина), «VOCO» (Німеччина), «Ultradent» (США), «Mani Schutz Dental» (Німеччина), «Tokuyama Dental Corporation» (Японія).

Література:

1. Борисенко А.В. Кариес зубов.– К.: Книга плюс, 2000.– 342 с.
2. Борисенко А.В. Секреты лечения кариеса и реставрации Зубов. – М.: Книга-плюс, 2003. – 544 с.
3. Борисенко А.В., Неспрядько В.П. Композиционные пломбировочные и облицовочные материалы в стоматологии. – Киев: Книга-плюс, 2002. – 224 с.

УДК 342.6

Інформаційні технології

СУБ'ЄКТИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Ільїн Р.О.,

студент спеціальність менеджмент

Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки

Національної академії Служби безпеки України

м. Київ, Україна

У ХХІ сторіччі інформація є одним із найважливіших елементів діяльності людини, суспільства і держави. Потенційна соціальна корисність і небезпека збирання, зберігання, використання і поширення інформації вимагають чіткого механізму правового регулювання інформаційних відносин,

розроблення ефективних юридичних засобів реалізації інформаційних прав і свобод людини та громадянина за умови забезпечення інформаційної безпеки. Кожна демократична держава з метою забезпечення інформаційної безпеки формує систему захисту інформації, надаючи певній інформації статусу з обмеженим доступом, та створює відповідні органи для її охорони. У Польщі такими органами є Агентство внутрішньої безпеки (далі - ABW) і Служба військової розвідки (далі - SKW).

Агентство внутрішньої безпеки (далі - ABW) - створено для захисту внутрішньої безпеки держави та її конституційного ладу. Голова Агенції внутрішньої безпеки - є центральним органом влади та підзвітний Прем'єр-міністру. Діяльність Агентства внутрішньої безпеки за межами Республіки Польща може здійснюватися у зв'язку з виконанням зазначених вище завдань на території інших країн. Прем'єр-міністр визначає напрямки діяльності Агентства шляхом настанов.

Агентство внутрішньої безпеки має ряд завдань:

- виявлення, запобігання та боротьба із загрозами внутрішній безпеці держави та її конституційному порядку та в особливості суверенітету та міжнародного становища, незалежності та недоторканності своєї території, а також державна оборона;
- боротьба зі шпигунством, тероризмом, охорона державної та інших таємниць;
- злочини проти безпеки держави, економічних основ держави;
- контроль за охороною секретної інформації та дотриманням чинного законодавства;
- виконувати завдання в галузі безпеки ІКТ-систем;
- забезпечувати державну безпека;
- виконання в межах своєї юрисдикції завдань служби державної безпеки та виконання функцій органу національної безпеки на місцях;
- захист секретної інформації в міжнародних відносинах;
- отримання, аналіз, обробка та передача компетентним органам

інформації, яка може мати важливе значення для захисту внутрішньої безпеки держави та її конституційного порядку.

Агентство внутрішньої безпеки виконує такі функції: аналітичну та інформаційну, слідчу, контролю і захисту, оперативно-розвідувальну. [1].

Також АВВ має повноваження, які включають, серед іншого, пряме та непряме спостереження, доступ до особистих джерел інформації, контроль кореспонденції та відправлень, телефон та інше підслуховування (Інтернет, Bluetooth, радіо, телебачення, супутникові технології та інші) - все це в рамках проведення заходів розвідки з метою виявлення потенційних терористичних загроз та діяльності зовнішньої розвідки. [2].

Служба військової розвідки (далі – SKW) - спеціальна служба, завданням якої є захист від внутрішніх загроз обороні, безпеці та боєздатності держави збройних сил Польщі та інших організаційних підрозділів, підпорядкованих міністру національної оборони або під наглядом їх. SKW - це офіс урядової адміністрації, який звітує перед Міністром національної оборони. SKW була створена 1 жовтня 2006 року на основі Закону від 9 червня 2006 року про службу військової контррозвідки та службу військової розвідки. [3].

Керівник SKW є центральним органом урядової адміністрації і звітує перед Міністром національної оборони відповідно до повноважень Прем'єр-міністра або міністра координатора спеціальних служб, якщо він призначений.

До завдань SKW належать:

- співпраця з Військовою поліцією та іншими уповноваженими органами,
- виконання в межах своєї юрисдикції завдань служби державної безпеки;
- отримання, збирання, аналіз, обробка та пересилання компетентним органам інформації, яка може мати важливе значення для оборони держави, безпеки чи боєздатності польських Збройних Сил чи інших підрозділів, організаційних підрозділів Міністерства національної оборони;
- забезпечення захисту класифікованої інформації, що підлягає обміну між Республікою Польща та іншими країнами або міжнародними організаціями;
- надавати консультації та навчання у галузі захисту секретної інформації,

- проведення електронної контррозвідки та проектів у галузі криптографічного захисту та криптоаналізу.

Керівник SKW або солдати чи офіцери SKW або уповноважені ним офіцери мають право:

- перевіряти документи, пов'язані із захистом міжнародної секретної інформації;
- доступу до об'єктів та приміщень, призначених для обробки міжнародної секретної інформації;
- доступу до ІКТ-систем, призначених для обробки міжнародної секретної інформації;
- отримувати пояснення та інформацію щодо захисту міжнародної секретної інформації;
- на доступ до ІКТ-систем, що використовуються для контролю обробки секретної інформації. [4].

Таким чином, аналіз завдань та функцій, здійснюваних Агентством внутрішньої безпеки й Службою військової розвідки, дозволяє констатувати, що законодавець призначив їх на ключові позиції в архітектурі внутрішньої безпеки Республіки Польща.

Перш за все, про це свідчить сфера діяльності суб'єктів, яка охоплює чутливі райони функціонування держави. Особливо це стосується обов'язку, щодо захисту конституційного ладу.

По-друге, на це вказують повноваження, надані цим органам. Зокрема, мова йде про: обов'язок інформувати вищі державні органи про реальні та потенційні загрози, виконання функції служби державної безпеки у сфері захисту секретної інформації або можливість проведення слідчих та оперативних дій.

Ці фактори підтверджують провідну роль Агентства внутрішньої безпеки та Служби військової розвідки серед інших установ внутрішньої безпеки Республіки Польща.

Література:

1. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. – URL: <https://www.abw.gov.pl> (дата звернення: 20.06.2020).
2. USTAWA z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych. – URL: <http://rcb.gov.pl> (дата звернення: 20.06.2020).
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego. – URL: <http://isap.sejm.gov.pl> (дата звернення: 21.06.2020).
4. Służba wywiadu wojskowego. – URL: <http://www.sww.gov.pl> (дата звернення: 21.06.2020).

